BUNJEVAČKE novine

Informativno - političko glasilo

Subotica, januar 2007. • Godina III • Broj 19

Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

PRELA KADGOD I SAD

BUNJEVAČKO VELIKO PRELO

U organizaciji Udruženja građana «Bunjevačko kolo« iz Sombora u subotu, 3. februara, sa početkom u 19 časova, u Sokolskom domu (bivši Partizan) u Somboru, održaće se tradicionalno, šesto po redu «Veliko Bunjevačko prelo«.

U okviru bogatog kulturno - umetničkog programa goste će zabavljati čuveni Bereški tamburaši na čelu sa Markom Lerićem, izvorna ženska pevačka grupa «Varošanke« - GKUD Ravangrad koji će u svom programu imati i božićne običaje iz okoline Sombora (na prvi dan Božića) pod nazivom «Daće, daće, baba zetu gaće«.

M. B.

GODIŠNJA SKUPŠTINA UG «BUNJEVAČKO KOLO«

Udruženje građana «Bunjevačko kolo« iz Sombora u sredu, 31. januara, održaće redovnu godišnju skupštinu.

Godišnja skupština će se održati u restoranu «Fijaker stari« u Somboru sa početkom u 19 časova.

M. B.

MAĐARSKI PARLAMENT BUNJEVCIMA NIJE IZGLASAO STATUS NACIONALNE MANJINE

BUNJEVCI OČEKUJU ZVANIČNO OBRAZLOŽENJE

STR. 4.

KADGODAŠNJI OBIČAJI

CIGURNO ĆE NJIM SE NAŠ NAROD VRATIT

STR. 19.

Na naslovnoj strani:
Prelo - kadgod i sad

Informativno - političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina III
Broj 19.
Januar 2007. godine
Cina: 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU "BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR"
Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU "B.I.C."
dipl. ek. Vesna Vidaković

V.d. glavnog i odgovornog urednika:
Vesna Vidaković

Tehnički urednik:
Milan Milenković

Stalni saradnici:
Nikola Sedlak
dr Andrija Peić
Nevenka Bašić Palković
mr Suzana Kujundžić Ostojić
Snježana Luetić Vujić
Livia Tričko Stantić
Miodrag Radojčin
Zoran Veljanović
Joso Poljaković
Marija Horvat
Nataša Vukov
Milorad Blažić
Dragan Tovarišić

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1
24000 Subotica
Telefon/fax: 024/523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući račun:
160-143270-73

Štampa:
Čikoš Štampa - Subotica
Distribucija:
„Štampa sistem" Beograd
„North press" Subotica
„Grutini press" Sombor
„Futura plus" Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine

Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5
24000 Subotica
Telefon/fax: 024/554-881

e-mail: bns.scg@EUnet.yu
web: www.bunjevci.org.yu
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put 10
Tel/fax: 025/28-939

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE novine : informativno - političko glasilo / v. d. glavnog i odgovornog urednika Vesna Vidaković. - 1998-2004 ; God. 1, br. 1 (2005)- . - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004 ; 2005 - . - Ilustr. ; 30 cm
Mesečno
ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

MAĐARSKI PARLAMENT BUNJEVCIMA NIJE IZGLASAO STATUS NACIONALNE MANJINE

BUNJEVCI OČEKUJU ZVANIČNO OBRAZLOŽENJE

Mađarski parlament je u decembru prošle godine odbio zahtev tamošnjih Bunjevaca da dobiju status nacionalne manjine. Prema rečima Nikole Babića, predsednika Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine u Subotici, aktivnosti na dobijanju statusa nacionalne manjine za Bunjevce u Mađarskoj traju od februara prošle godine. Na tome su radili članovi Nacionalnog saveta Bunjevaca sa svim svojim institucijama, sa institucijama kulture u Mađarskoj, kao i sa pojedincima u raznim političkim grupacijama u Mađarskoj, da se odrede kao Bunjevci i da počnu akciju skupljanja potpisa.

- Jer, uslov da bi se razmatralo ovo pitanje Bunjevaca u mađarskom parlamentu bio je da se skupi hiljadu potpisa pripadnika bunjevačke nacionalne manjine koji žive u Mađarskoj i da se oni dostave nadležnoj komisiji u Parlamentu. Uz ovaj dokument trebalo je pribaviti i mišljenje Mađarske akademije nauka. Zahtev je u ime Bunjevaca podneo Mijo Mujić iz Baje. Pored toga traženo je i dodatno objašnjenje i usmeno obrazloženje o zahtevu, koje su pripremili naši ljudi, Nevenka Bašić Palković i Mijo Mandić. Oni su izneli usmeno i pismeno objašnjenje zahteva Bunjevaca za sticanje statusa nacionalne manjine pred komisijom koja priprema materijale za sednicu parlamenta.

Na žalost, krajem prošle godine taj zahtev u mađarskom parlamentu nije prošao, odnosno on je odbijen. Potpisnik zahteva Mijo Mujić je na stalnoj vezi sa kabinetom predsednice parlamenta Katalin Sili, kako bi dobili pismeni odgovor i obrazloženje zašto taj predlog nije prihvaćen. Pošto ni posle mesec dana pismena odluka i obrazloženje Parlamenta nisu stigli, stvorena je pravna osnova da se podnosioci zahteva mogu obratiti nekoj relevantnoj instituciji. U tom pismenom odgovoru treba da bude navedeno kome se može žaliti na takvu odluku parlamenta. Moguće je da će nas taj odgovor uputiti u međunarodne okvire, i to na političkom ili na zakonodavnom nivou. Prvi se odnosi na najviše telo u Savetu Evrope, gde se nalaze sve države potpisnice Konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, u kojoj je definisan status nacionalnog identiteta i sva ona prava koja su države potpisnice prihvatile. Mi očekujemo da ćemo se u tom slučaju obratiti Savetu Evrope, odnosno Komitetu za pravna i nacionalna pitanja pri Savetu Evrope, gde bi to dobilo međunarodni karakter, odnosno tretman. On bi zahtevao da se to pripremi za jedno od radnih tela u Komitetu. Drugi put je međunarodni sud u Strazburu, gde bi takođe paralelno išla ta akcija zaštite prava bunjevačke nacionalne manjine - rekao je Nikola Babić.

ODRŽANA KONSTITUTIVNA SEDNICA POKRAJINSKOG SAVETA NACIONALNIH MANJINA

Novi Sad, 8. januar - Pokrajinski savet nacionalnih manjina, koga je nedavno osnovalo Izvršno veće Vojvodine, kao svoje radno telo, održao je danas prvu konstitutivnu sednicu. Predsednik Saveta je mr Bojan Pajtić, zamenik dr Tamaš Korhec, a članovi su predsednici nacionalnih saveta nacionalnih zajednica sa teritorije Vojvodine i Saveta za integraciju Roma, kao i potpredsednici pokrajinske vlade i pokrajinski sekretari u oblasti obrazovanja, kulture, informisanja, nauke, sporta i finansija.

Današnja sednica održana je u zgradi "Dnevnik–holdinga", u kojoj su smeštene i redakcije "Hlas ljudu" i "Ruske slovo" – dva nedeljnika koja se izdaju na slovačkom i rusinskom jeziku. Nakon obilaska radnih prostorija ove dve novinsko-izdavačke ustanove koje se nalaze na petom i sedmom spratu ove desetospratnice, članovi Pokrajinskog saveta nacionalnih zajednica razmotrili su načine rešavanja problema koji su postali veoma aktuelni u svetlu predstojeće privatizacije "Dnevnik–holdinga". Naime, nakon privatizacije "Dnevnik–holdinga", može se dogoditi da novi vlasnik ostavi ove redakcije, nakon 40 godina, bez poslovnog prostora. Koordinatorka nacionalnih saveta nacionalnih zajednica Ana Makanova Tomanova je istakla da se postavlja pitanje gde će "Hlas ljudu" i "Ruske slovo" raditi nakon privatizacije i da je potrebno pronaći rešenja koja će obezbediti njihovu sigurnost.

Predsednik Bojan Pajtić (u sredini)

Pokrajinski sekretar za informacije Milorad Đurić je rekao da je veoma važno da postoji puna saglasnost Izvršnog veća Vojvodine, Pokrajinskog sekretarijata za informacije novinsko-izdavačkih ustanova "Hlas ljudu" i "Ruske slovo" da redakcije ovih nedeljnika ostanu u zgradi "Dnevnik-holdinga". Đurić je naglasio da se ovaj problem ne može rešiti na nivou Pokrajine, odnosno da je Agencija za privatizaciju mesto na kome se o tome u ovom trenutku odlučuje. U više navrata obavljeni su razgovori sa rukovodiocima Agencije sa idejom da se poslovni prostor koji koriste "Hlas ljudu" i "Ruske slovo" izdvoje iz privatizacionog prospekta, odnosno da on ne bude u imovini koja će se privatizovati. Ukoliko to ne bude moguće, a to će se znati nakon izbora privatizacionog savetnika, predloženo je da ove ustanove sklope ugovor o dugoročnom zakupu, kako bi se obezbedila sigurnost njihovog poslovanja.

Članovi Saveta jednoglasno su prihvatili zaključke koje je predložio mr Bojan Pajtić. Pokrajinski savet zahteva od Agencije za privatizaciju da poslovni prostor koji koriste "Hlas ljudu" i "Ruske slovo" bude izuzet iz privatizacije imovine, dakle i zgrade, koju koristi "Dnevnik-holding", te da pripadne nacionalnim savetima Slovaka i Rusina, jer se radi o tome da je Pokrajina, odnosno Izvršno veće Vojvodine, još 1966. godine iz budžeta uložila novac u izgradnju dva sprata ove zgrade, koja su bila namenjena za manjinske listove. Ukoliko ova solucija ne bude moguća, Pajtić je predložio da se sa nacionalnim savetima zaključi ugovor o dugoročnom zakupu, za besplatno ili uz simboličnu zakupninu, za korišćenje ovog poslovnog prostora.

Za narednu sednicu predloženo je da se razmatra inicijativa Zafira Hadžimanova upućena predsedniku Pajtiću da se osnuje festival pod imenom "Dani nacionalnih manjina u Srbiji", na kome će se prezentovati kulturni sadržaji. Predsednik pokrajinske vlade pozitivno je ocenio ideju, jer objedinjavanje kulturnih sadržaja doprinosi bogatstvu različitosti i ideji interkulturalnosti kojoj u Vojvodini težimo. Takođe, razmotriće se predlog Nacionalnog saveta Rumuna da se njihov projekat "Orkestar" odvija pod pokroviteljstvom Izvršnog veća Vojvodine. Na predlog prof. dr Dragoslava Petrovića pripremiće se poslovnik o radu Pokrajinskog saveta nacionalnih zajednica i plan rada za 2007. godinu.

(sa sajta IV Vojvodine)

DVE GODINE RADA IZVRŠNOG VEĆA AP VOJVODINE

IZVEŠTAJ GRAĐANIMA

Prvi put u poslednjih 15 godina zaposlenost je povećana, poljoprivrednicima se pomaže konkretno, strane investicije rastu, preduzeća se oporavljaju. Vojvodina je poštovan partner u regionalnim integracijama i saradnji. Vojvođani žive u miru i slobodi, onako kako su oduvek navikli: svako čestito radi svoj posao

Poboljšanje uslova svakodnevnog života, više posla i veće plate, oživljavanje proizvodnje, oporavljanje i jačanje poljoprivrede, stvaranje ambijenta u kome se mirno radi i dobro živi – osnova su postavljenih ciljeva Izvršnog veća Vojvodine, a dve godine rada članova Pokrajinske vlade bile su posvećene realizaciji tih ciljeva.

Razvoj pre svega

Otvorena su nova radna mesta. Preko Fonda za razvoj Vojvodine u privredu je ukupno uloženo više od 120 miliona evra i otvoreno preko 8.500 radnih mesta. Nezaposlenost u Vojvodini konačno opada. Nova radna mesta donela su veliko olakšanje velikom broju vojvođanskih porodica.

Politika Pokrajinske vlade temeljila se na želji da se stvore najpovoljniji uslovi kreditiranja biznisa, sa što nižim kamatama i pogodnim uslovima za vraćanje kredita. Sva finansijska sredstva, ostvarena od prodaje vojvođanskih preduzeća u postupku privatizacije, preko kredita Fonda za razvoj Vojvodine, plasirana su u privredu i u poljoprivredu u Vojvodini. Kreditima Fonda za razvoj stimulisani su privredni programi kojima se otvaraju nova radna mesta i smanjuje nezaposlenost.

Novac za investicije dobijala su preduzeća koja su, na konkursima, dokazivala da mogu uživati najveće poverenje. Primenjen je nov pristup u obradi konkursnog materijala, kada su ocenjivani ekonomski pokazatelji odnosno profitabilnost, poslovne ideje, očekivani broj novouposlenih i uticaj novih ulaganja na razvijenost opština. Za izradu takvih analiza, angažovani su stručnjaci Poljoprivrednog, Tehnološkog, Prirodno-matematičkog i Fakultet tehničkih nauka u Novom Sadu. Pokrajinska vlada je nastojala da se nauka direktno povezuje sa privredom, na obostranu korist, jer je Fond, u isto vreme, finansijski pomagao Univerzitet u Novom Sadu.

Izvršno veće Vojvodine uvek brine o dugoročnim i kratkoročnim interesima paora u Vojvodini, čak i kada konkretna mera nije

Budućnost dolazi

JEDANAEST SUPER FABRIKA

U 2005. godini, Pokrajinska vlada je za nauku obezbedila 110,385 miliona dinara, odnosno 2,02 odsto budžeta AP Vojvodine. To je bilo 2,55 puta više nego u 2004. godini. U budžetu za 2006. godinu izdvojeno je 6,04 odsto ili 375 miliona dinara, odnosno 8,66 puta više u odnosu na 2004. godinu. Brojni su projekti kroz čiju realizaciju Izvršno veće nastoji da promeni odnos prema nauci i novim tehnologijama, o čemu govore brojni primeri.

Na osnovu zaključaka koje je usvojilo Izvršno veće AP Vojvodine 7. juna 2006. godine, raspisan je javni poziv za sufinansiranje pogona za primenu novih tehnologija u AP Vojvodini. Istaknuto je da bez novih tehnologija nema realizacije dinamičnijeg privrednog razvoja AP Vojvodine i pokretanja novih proizvodnih kapaciteta. Po završetku javnog poziva, odlučeno je da se, sa 179,7 miliona dinara, sufinansira otvaranje 11 pogona pilot proizvodnje u vojvođanskim opštinama. U svakoj vojvođanskoj opštini uskoro će početi da radi najmanje jedna fabrika sa najnovijom tehnologijom.

u njenoj nadležnosti. Uz uporno i argumentovano zalaganje predsednika i članova Izvršnog veća Vojvodine, izdejstvovane su od Vlade Srbije subvencije za pšenicu za individualne poljoprivredne proizvođače u iznosu od pet hiljada dinara po hektaru poljoprivredne površine. Uvek kada je to bilo potrebno, Pokrajinska vlada pokretala je inicijativu da se u merodavnim republičkim organima rešavaju problemi poljoprivrednika u Vojvodini.

Stižu investicije

Radilo se mnogo na privlačenju stranih investicija. Članovi delegacije Izvršnog veća Vojvodine predstavili su Program privrednog razvoja Vojvodine na više međunarodnih manifestacija i na brojnim sastancima u zemlji i u inostranstvu.

U maju 2005. godine, otvoren je Vojvođanski biznis centar u Parizu, gde je u septembru 2006. održana i manifestacija "Dani Vojvodine u Parizu". Potpisano je Pismo o namerama sa francuskom kompanijom "Auto Logistic International" o izgradnji fabrike za preradu svežeg povrća u Vojvodini.

Fond za podršku investicijama pripremio je "Katalog slobodnih lokacija u Vojvodini", koji je predstavljen na jednom od najznačajnijih međunarodnih sajmova investicija "Expo Real" u Minhenu.

Kao plod saradnje sa austrijskom pokrajinom Štajerskom, u novembru 2005. godine u Novom Sadu je otvoren Vojvođansko–štajerski biznis centar u kome je zastupljeno više od 20 austrijskih kompanija. U okviru Festivala podunavskih gradova, u nemačkom gradu Ulmu, u julu 2006. godine, održana je prezentacija umetnosti, kulture i privrede u Vojvodini.

U decembru 2005. godine, na Sajmu srpske privrede u Moskvi, predstavljeni su privredni i turistički potencijali Vojvodine. U februaru 2006. godine, u Ukrajini, potpisan je Sporazum o trgovinskoj, ekonomskoj, naučnotehničkoj i kulturnoj saradnji sa Kijevskom oblašću.

Respekt u Evroregiji

Kao predsedavajući Evroregije Dunav-Kriš-Moriš-Tamiš, predsednik IVV mr Bojan Pajtić predložio je operacionalizaciju usvojenog strateškog plana. Prihvaćeni su predlozi da se vodi zajednička briga o podršci razvoju malih i srednjih preduzeća, industrijskih inkubatora, inovacionih centara i da se koriste nove tehnologije za poboljšanje proizvodnje, poljoprivrede i saobraćajne infrastrukture.

Podržani su projekti koji omogućavaju privredni razvoj i otvaranje novih radnih mesta i bolji standard za oko šest miliona stanovnika na području DKMT regije. Na osnovu usklađenih projekata, partneri iz Evroregije konkurisaće za sredstva kod fondova Evropske unije. U toku je izrada studije izvodljivosti za industrijske parkove u Novom Sadu, Subotici i Somboru, kao i za uspostavljanje partnerstva sa sličnim parkom - Heliport u Kečkemetu, Mađarska.

U aprilu 2006. godine osnovana je Kancelarija za evropske poslove (KEP), kao samostalna služba Izvršnog veća AP Vojvodine. Kancelarija objedinjuje aktivnosti pokrajinskih institucija u procesima evropskih integracija i koordinira aktivnosti sa republičkom kancelarijom za pridruživanje Evropskoj uniji.

Novoosnovana služba unapredila je poslove i saradnju Pokrajinske vlade sa međunarodnim i evropskim organima i institucijama. Kancelarija promoviše zajedničke evropske vrednosti i ideje u medijima, održava seminare i predavanja o efikasnom povezivanju sa evropskim institucijama.

Čisto, kvalitetno, štedljivo

Usvojen je akcioni plan za revitalizaciju Velikog bačkog kanala. Izvršno veće je podržalo akcioni plan Javnog vodoprivrednog preduzeća "Vode Vojvodine" za čišćenje Velikog bačkog kanala, na najugroženijoj deonici dugoj 20 kilometara, od Crvenke do Srbobrana, preko Kule i Vrbasa. Najavljeno je uvođenje stimulativnih mera za zagađivače koji su spremni da ugrade uređaje za prečišćavanje otpadnih materija. Pokrajinska administracija nastojala je da se, preko svojih službi i inspekcija, uključi u sprovođenje zakona, kako bi se sprečile dramatične posledice po zdravlje stanovništva i zdravu životnu sredinu.

Očuvanje organizacione i funkcionalne celine vojvođanskih preduzeća motivisalo je postupke Pokrajinske vlade. Zahvaljujući ubedljivim argumentima, izmenjena je odluka Republičke vlade, tako da je sedište "Transnafte" - jednog od tri preduzeća nastalog nakon transformacije NIS-a - ostalo u Vojvodini, u Pančevu. Pokrajinsko Izvršno veće smatralo je da se izmeštanjem sedišta delova NIS-a smanjuju razvojne mogućnosti novog preduzeća i bitno ugrožavaju interesi građana Vojvodine.

U 2006. godini, na osnovu objektivnih kriterijuma, uručeni su prvi sertifikati "Najbolje iz Vojvodine". Dodela sertifikata izazvala je odobravanje javnosti zbog pokušaja da se položaj domaćih proizvoda učvrsti na domaćem i potvrdi na inostranom tržištu. Sertifikati su dodeljeni preduzećima, po čijim se proizvodima, ili uslugama prepoznaje Vojvodina. Pravo da koriste oznaku "Najbolje iz Vojvodine" dobili su Naučni institut za ratarstvo i povrtarstvo iz Novog Sada za seme suncokreta "Rimi", Fabrika ulja "Dijamant" iz Zrenjanina za jestivo ulje "Dijamant" i Festival "EXIT".

Vojvođanska administracija učinjena je najštedljivijom u državi. Tokom protekle dve godine, plate zaposlenih u pokrajinskim organima nisu realno povećane. Ukinuta je reprezentacija, a pokrajinskim funkcionerima uskraćena je mogućnost dobijanja stambenih kredita. Postupci pokrajinskih vlasti saobražavani su očekivanjima građana, koji zahtevaju ukidanje privilegija koje donosi bavljenje politikom.

Zdravlje pre svega

Posle dugogodišnjeg zastoja, uz presudan doprinos finansijskih sredstava iz budžeta Vojvodine, u 2006. godini završeno je i otvoreno novo porodilište u Novom Sadu, jedno od najmodernijih porodilišta u Evropi.

Klinički centar u Novom Sadu bogatiji je za angio–salu poslednje generacije i najsavremeniji CT skener na Balkanu. Takvih uređaja u Evropi ima samo pedeset. Puštena je u rad i nova angio–sala na Institutu za kardiovaskularne bolesti u Sremskoj Kamenici. Nova sala će omogućiti da se smanji vreme čekanja za medicinske intervencije. Savremena kompjuterska oprema omogućava kvalitetnije nalaze i uvođenje novih interventnih procedura.

U Kliničkom centru Novi Sad otvoreno je novo Odeljenje za izolaciju, kao novoustanovljene jedinice Infektivne klinike Kliničkog centra. Odeljenje za izolaciju ima opremu za dijagnostiku, za smeštaj i negu pacijenata inficiranih, ili obolelih od ptičijeg gripa.

(nastavak na 24. str.)

Godinama zanemarivane medicinske ustanove u Vojvodini dočekale bolje dane

MILIJARDE DINARA ZA OBNOVU ZDRAVSTVA

Započeta je izgradnja Urgentnog centra Kliničkog centra, kao i izgradnja i opremanje Centra za dečju habilitaciju i rehabilitaciju na Institutu za zdravstvenu zaštitu dece i omladine u Novom Sadu

Zbog dugogodišnjeg uskraćivanja nadležnosti Autonomnoj Pokrajini Vojvodini u oblasti zdravstva, Izvršno veće Vojvodine, godinama, obnavlja objekte i opremu zdravstvenih ustanova, koji su u veoma lošem stanju. Da bi se zaustavilo propadanje i uhvatio korak sa savremenom zdravstvenom praksom, ulažu se značajna novčana sredstva za nabavku i obnavljanje kapitalne medicinske opreme i infrastrukture zdravstvenih ustanova na području Vojvodine. Od 2004. do 2006. godine obezbeđeno je ukupno 3,54 milijarde dinara, a najviše novca je planirano da se uloži u 2006. godini.

Započeto je finansiranje razvoja informacionog sistema i njegove implementacije u devet zdravstvenih ustanova. Nabavljene su dve angio sale, niskoenergetski akcelerator sa opremom za konformalnu radio terapiju i 64-slojni CT skener. U 2006. godini, započeta je izgradnja Urgentnog centra Kliničkog centra u Novom Sadu. U toku su nabavka PET CT aparata i sanitetskih vozila za zdravstvene ustanove na području Vojvodine. Započeti su izgradnja i opremanje Centra za dečju habilitaciju i rehabilitaciju na Institutu za zdravstvenu zaštitu dece i omladine u Novom Sadu.

Tokom 2006. godine, više od 10 miliona dinara obezbeđeno je za realizaciju projekta "Prevencija za prevremeno rođenu decu-kongenitalni hipotireodizam i fenilketonurija". Za opremanje novog odeljenja "Sleep medicin" u Institutu za plućne bolesti u Sremskoj Kamenici obezbeđeno je 25,17 miliona dinara.

Za projekat „Genetička varijabilnost mikrosatelitskih markera i mitohondrije DNK u populaciji Vojvodine" obezbeđeno je 8,76 miliona dinara. Projekat Kliničkog centra Novi Sad „Registar prenatalno dijagnostifikovanih fetalnih anomalija u Vojvodini" podržan je sa 32,73 miliona dinara. Za akciju fluorografisanja najugroženijih kategorija stanovništva u AP Vojvodini, čiji je nosilac Institut za plućne bolesti iz Sremske Kamenice obezbeđeno je 45 miliona dinara.

Izvršno veće Vojvodine, u septembru 2006. godine, odlučilo je da osnuje 11 zdravstvenih ustanova. Od maja 2005. godine, održavaju se „Bazari zdravlja" u vojvođanskim mestima, na kojima je do sada učestvovalo 820 zdravstvenih radnika. Oni građanima mere krvni pritisak, telesnu težinu, kontrolišu šećer u krvi, snimaju srce i promovišu zdrav način života. Oko 2,5 hiljade građana koristilo je usluge u 2005. godini. Do juna 2006. godine, manifestacija „Bazar zdravlja" održana je u još 13 gradova Vojvodine, obuhvativši 15-tak hiljada građana. Od juna do oktobra 2006. godine, održano je 18 Bazara širom Vojvodine, sa još 9.957 građana učesnika.

Zato što život ne može da čeka:

HILJADU KREDITA ZA PERSPEKTIVNE POSLOVE

Investitorima je pozajmljeno 45,5 miliona evra, a još četiri miliona evra isplaćeni su po odobrenim kreditima na ranijim konkursima

Samo u poslednje dve godine, Fond za razvoj objavio je trinaest konkursa za dodelu kredita perspektivnim preduzećima: na devet konkursa odabirani su korisnici dugoročnih, a na četiri - kratkoročnih kredita. Nakon sprovedenih trinaest konkursnih procedura, odabrano je ukupno 1.258 korisnika sredstava Fonda. Dugoročne kredite dobilo je 1.029 korisnika, a kratkoročne kredite 229 korisnika.

Plasirana su sredstva u iznosu od ukupno 45.592.717 evra. Toj cifri treba dodati 4.040.000 evra, isplaćenih po odobrenim kreditima na konkursima objavljenim u prethodnom periodu. U toku je realizacija investicionog konkursa za 2006. godinu, na osnovu čijih rezultata će se realizovati još 230 kredita u vrednosti od 19.888.302 evra.

Korišćenje sredstava Fonda za razvoj Vojvodine zasnovano je isključivo na modelu kreditnih odnosa. Pravo na korišćenje kredita imala su pravna lica u privatnoj svojini, preduzetnici i fizička lica iz Vojvodine. Ocena kreditnih zahteva obuhvatala je ocenu finansijskog stanja i kreditne sposobnosti investitora i ocenu poslovnog plana. Odobreni krediti obezbeđivani su garancijama ili avaliranim menicama poslovne banke, založnim pravom na nepokretnostima, objektima ili poljoprivrednom zemljištu.

Dugoročni krediti odobravani su sa rokom vraćanja od tri godine, uključujući period mirovanja otplate kredita od 12 meseci, odnosno pet godina za finansiranje dugogodišnjih zasada i osnovnog stada, sa periodom mirovanja otplate kredita od 24 meseca. Kratkoročni krediti odobravani su namenski za nabavku mešanih mineralnih đubriva i semenske robe u poljoprivredi i za finansiranje izvoznih programa. Kamatna stopa na plasirana sredstva iznosila je od 2,8 odsto do 4,2 odsto na godišnjem nivou.

Druga moćna poluga, uz čiju pomoć Izvršno veće Vojvodine nastoji da razmrda ekonomiju Vojvodine je Pokrajinski fond za razvoj poljoprivrede, koji je osnovan 2001. godine, radi učešća u finansiranju programa unapređenja i razvoja pojedinih oblasti poljoprivrede u Vojvodini.

Fond je neprofitna organizacija, čiji su izvori finansiranja sredstva u budžetu AP Vojvodine, sredstva prikupljena donacijama domaćih i stranih finansijskih, pravnih i fizičkih lica, sredstva međunarodnih finansijskih organizacija, odnosno pojedinih zemalja za realizaciju regionalnih programa razvoja poljoprivrede.

Od 2002. godine, Fond realizuje projekat „Rekonstrukcija irigacionih sistema u Srbiji", čiji donator je Vlada Kraljevine Norveške. Kroz šest kreditnih ciklusa namenjenih kupovini sistema za navodnjavanje, plasirano je preko 500 kredita, u iznosu od dva miliona evra.

Fond je krajem 2005. godine pokrenuo projekat kreditiranja proizvodnje u staklenicima i plastenicima. Za finansiranje proizvodnje pod zatvorenim prostorom, u 2005. godini, realizovano je 47 kredita, u iznosu od 116,42 hiljada evra. Tokom 2006. godine, realizovana su dva ciklusa kredita sa 88 korisnika. Vrednost kredita iznosila je 293,14 hiljada evra.

Za naredni period, u Fondu je planirano da se obezbedi novac za kreditiranje višegodišnjih zasada autohtonih sorti vinove loze. U Fondu su se opredelili za ovakav vid kreditiranja, na osnovu ocene da je potrebno podići na viši nivo vinogradarsku proizvodnju, a naročito proizvodnju vrste vina bermet, kao pravog vojvođanskog brenda. Fond će finansirati opremu i poljoprivrednu mehanizaciju.

Piše: Nevenka Bašić Palković

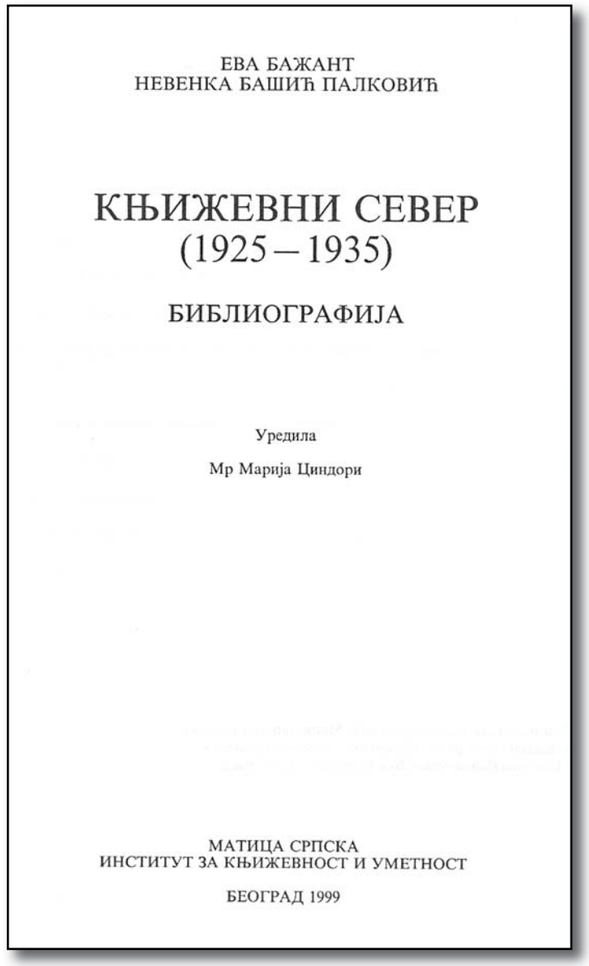
IZ NAŠE PROŠLOSTI

BUNJEVCI U ČASOPISU – KNJIŽEVNI SEVER

O značaju subotičkog časopisa Književni sever (1925-1935) za Bunjevce pisali smo u broju 11/2006. Bunjevački novina, a sad ćemo se detaljnije time pozabaviti.

Književni sever je bio časopis za književnost, nauku i kulturu i izlazio je deset godina u Subotici, naizmenično ćirilicom i latinicom. Glavni urednik časopisa bio je mladi profesor subotičke gimnazije, Milivoje V. Knežević (1899-1973), rođen u Kragujevcu.

Za razliku od časopisa Književni jug (1918-1919), koji je izlazio u Zagrebu i bio pokušaj da se ostvari jugoslovensko jedinstvo na kulturnom i književnom planu, Književni sever je bio prvi srpski književni časopis severne Bačke. Pored tušta književno-istorijske, etnografske, pedagoške, pravne, muzikološke građe i literature, u časopisu su objavljena mnoga originalna umetnička dela više stotina saradnika, kao i prevodi sa francuskog, ruskog, nemačkog, engleskog, španskog, mađarskog, pa čak i kineskog i japanskog jezika. Među saradnicima časopisa ističu se: A. Ivić, D. Popović, B. Čiplić, M. Leskovac, R. Dimitrijević, T. Đorđević, D. Maksimović, A. Savić-Rebac, N. Drenovac, R. Zogović i mnogi drugi. Od književni vrsta najzastupljenije su bile pisme, ogledi i rasprave, članci, prevodi, dokumenti i pregledi književne i pozorišne tematike, kao i hronološki zapisi i đački radovi. Za "severni kraj naše otadžbine" kako piše u Prvoj reči, 1925. godine, vrlo su bili važni prilozi iz oblasti istorije, geografije i etnografije. Upravo iz ovi oblasti na Bunjevce se odnosi priko 60 bibliografski jedinica i 3 zasebne knjige, koje su prvo izašle kao tematski brojevi časopisa za 1927, 1930. i 1931. godinu, a zatim kao knjige pod naslovima: O Bunjevcima (dva dela) i Bunjevačka narodna čitanka (1931. godina).

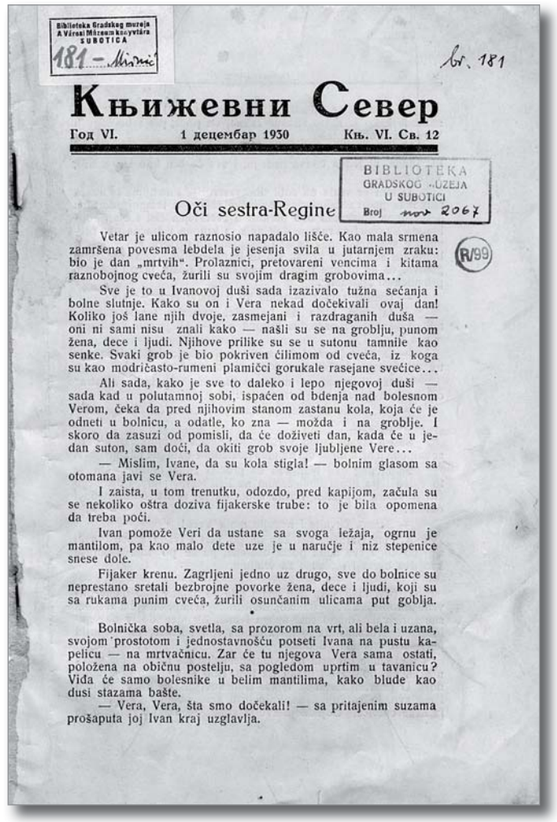

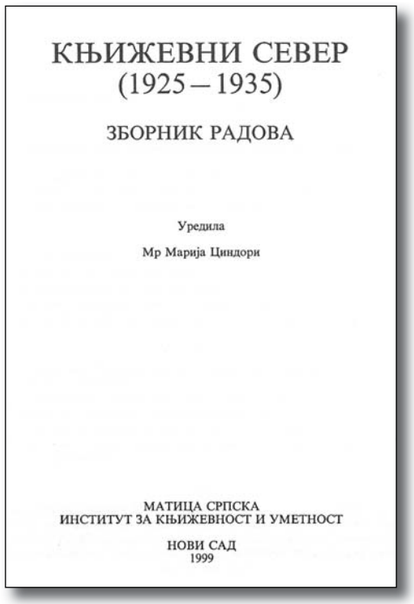
Zbog značaja ovog zavičajnog časopisa on je godinama bio predmet istraživanja na Bibliografskom odeljenju Gradske biblioteke u Subotici. Ona su rezultirala održavanjem naučnog skupa posvećenog ovom časopisu, kao i objavljivanjem dvotomne monografije Književnog severa 1999. godine u Beogradu. Monografija se sastoji od Zbornika radova o časopisu čiji su autori između ostali: Marija Cindori, Nenad Ljubinković, Miodrag Maticki, Marko Nedić, Slobodan Ž. Marković, Vesna Matović, Branka Prpa Jovanović, Mihajlo Pantić, Dušan Popov, Slobodanka Peković, Staniša Vojinović, Radomir Babin, Atila Pejin, Ana Vukić i drugi, kao i od kompletne Bibliografije Književnog severa (1925-1935), autora Eve Bažant i Nevenke Bašić Palković. U prilogu donosimo naslovne strane ovi knjiga koje su objavljene u izdanju Matice srpske i Instituta za književnost i umetnost u Beogradu.

Niko ko se bavi prošlošću i kulturom našeg naroda na ovim prostorima u međuratnom periodu, ne mož zaobić ovu dvotomnu monografiju časopisa jer se u njoj najbolje vidi od kolikog je značaja u kulturnoj istoriji bio ovaj časopis naročito za Bunjevce.

O Bunjevcima su pisali sledeći autori: Milivoje V. Knežević, Jovan Erdeljanović, Ivo Milić, Aleksa Ivić, Fedor Nikić, Jovan Grčić, Lazar Čurčić, Risto Jeremić, Radmilo Dimitrijević, Stefan Ilkić, Kata Prćić, Mara Đorđević Malagurski, Mijo Mandić i drugi autori čija je dela izabro i uvrstio ih u Bunjevačku narodnu čitanku Milivoje V. Knežević, glavni urednik i saradnik časopisa.

Teme se odnose na poreklo Bunjevaca, bunjevački govor i predanja, prezimena, bunjevačke običaje, bunjevačke narodne pisme i narodnu književnost, ime i narodnost Bunjevaca, zatim na maternji jezik Bunjevaca. Na stranicama časopisa i u posebnim izdanjima objavljene su brojne narodne umotvorine: pisme, pripovitke, zagonetke, poslovice, ređe riči i izrazi narodnog govora i delovi iz bunjevački knjiga, kao i podaci o bunjevačkim piscima. Cilj je bio, navodi glavni urednik, "da se prikaže duhovni život podunavskih, u prvom redu subotičkih Bunjevaca", a knjige su bile naminjene širokim slojevima naroda i školskoj omladini. Zadivljuje činjenica kako je mladi profesor subotičke gimnazije M.Knežević, živeći među Bunjevcima u Subotici brzo ositio nedostatak literature o Bunjevcima i za Bunjevce, te se trudio da to ispravi i nadoknadi na stranicama svog časopisa. Očigledno je da je za tim postojala velika potriba i da je on učinio velik korak i prije etnografa Jovana Erdeljanovića, koji je svoje delo O poreklu Bunjevaca izdao 1930. godine u Srpskoj kraljevskoj akademiji u Beogradu. Milivoje Knežević je već 1927. godine objavio prvi tematski broj O Bunjevcima, a drugi 1930. godine sa značajnim člancima vezanim za istoriju i kulturu Bunjevaca.

On se kao glavni urednik obraćao tadašnjim najvećim srpskim stručnjacima iz oblasti istorije i etnologije da se uključe u rad časopisa, naročito prilozima o Bunjevcima. Interesantno je pismo kojim se obraća Jovanu Cvijiću, 5. novembra 1926. godine u kome se između ostalog kaže: "Uskoro će u Subotici biti otvorena Bunjevačka prosvetna matica. Kako smo obavešteni to će biti oko 20. decembra. Prigodom njenog otvaranja mi smo voljni da posvetimo jedan ceo broj našega časopisa isključivo Bunjevcima, sa svrhom:

1) da neobaveštene obavestimo o Bunjevcima kao delu jednog istog naroda;

2) da same Bunjevce zainteresujemo što više za sebe;

3) da time damo jedan prilog ili podstrek za ozbiljnija naučna istraživanja Bunjevaca.

Ne vezujući se ni za kakve političke manifestacije želja nam je da to bude samo plod naših nacionalnih nastojanja. Za ovaj broj mi smo već i skupili građu u znatnijoj meri. Tako već imamo radove dr Ivića, dr Jeremića, Mije Mandića, dr Nikića i drugih. Ali nam je želja da imamo i Vas. Ovde se već i priča kako ste Vi na Mirovnoj konferenciji u Parizu umeli da branite Bunjevce. Članak koji bi govorio o Bunjevcima na Mirovnoj konferenciji (ili što drugo) bio bi nam neophodno potreban, jer Vaša reč jedino bi bila moćna da u ovoj našoj straničarskoj - i u opšte nesložnoj sredini blagotvorno deluje".

Iz ovog kratkog pisma saznaje se više istorijski podataka vezanih za prošlost Bunjevaca kao što su osnivanje Bunjevačke prosvetne matice, pitanja vezana za Mirovnu konferenciju u Parizu, zalaganje velikog naučnika Jovana Cvijića za položaj Bunjevaca i drugo. Ova pisma se čuvaju u Arhivu SANU u Beogradu i bila su predmet istraživanja Marije Cindori u Zborniku radova o Književnom severu 1999. godine. Ona je obradila svi sedam pisama M. Kneževića upućeni Jovanu Cvijiću. Staniša Vojinović je istraživo 15 pisama urednika časopisa upućeni Tihomiru R. Đorđeviću sa molbom da pomogne svojim prilozima i priporukama čak i za obezbeđivanje materijalnog opstanka časopisa. Ova se pisma čuvaju u rukopisnom odeljenju Narodne biblioteke u Beogradu, što znači da se i za subotičke časopise moraju koristiti fondovi drugi biblioteka i arhiva prilikom istraživanja.

Dvotomna monografija časopisa Književni sever dostupna je čitaocima u stručnoj biblioteci Gradskog muzeja u Subotici.

Priprema: Suzana Kujundžić - Ostojić

BUNJEVAČKA NARODNA KNJIŽEVNOST II dio

LIRSKE PISME

Lirske pisme u bunjevačkoj narodnoj književnosti dile se na starovinske, one koje su Bunjevci doneli iz svoje pradomovine: korizmene, koledarske i kraljičke. Sve one su još i obredne, jel se izvode za vrime svetkovanja kakog sveca jel blagdana. U drugu grupu spadaje, pisme koje su kasnije nastale, svatovske - one se pivaje tokom ovog obreda, ko kad se izvodi snaša iz roditeljske kuće..., zatim su tu ljubavne pisme, dičije, pobožne, bećarac, šaranac i šalajdan. Ode se mogu se dodat i prašćalice, pisme koje su pivale za pokojnikom.

Zajedničko za sve lirske pisme je to što pivaje o osićanjima i ljubavi.

Razlike med starijim i mlađim svitom je uvik bilo. Tako su mlade žene, divojke najviše volile pivat o ljubavi izmed momka i divojke – ljubavne pisme. Jel su u njima tražile lika svojim ljubavnim bolama. Dok su starije žene rađe pivale groktalice, koje divane o našoj prošlosti. Ovaj put o groktalicama nećemo divanit, jel su one zasebna grupa u bunjevačkoj narodnoj književnosti. Ostavićemo to ko poseban tekst, jel to one, čerez svoje lipote i zasluživaje.

Starovinske pisme, ko što smo kazli, Bunjevci su doneli sa sobom u ove krajove. Danas se one ritko di izvode, ko što je to kadgod bilo. Poslidnji godina pokušava se oživit ova naša narodna tradicija, pa se tako vode kraljice u pokojem dilu Subotice.

Korizmene pisme je pivala mladež i nuz nji izvodila razne igre za blagdane tokom zime. One nisu crkvenog sadržaja i imale su osobit korizmeni napiv. Vrimenom, a najviše tokom XX vika, običaj se počo gasit a s njima i pisme. Zabilužio ji je Ive Prćić 1939. godine u knjigi „Bunjevačke narodne pisme“ i to svega nji četrnajst. Broj stihova u njima nije stalan, a tematika je uglavnom ljubavnog sadržaja.

Ajde Kate

Ajde Kate kući,
Gospodar te zove.
Ja ne mogu ići,
Kolo ostaviti....
(Ive Prćić, „Bunjevačke narodne pisme“ str. 28, Subotica 1939)

Koledarske pisme pivali su mlađi muškarci, treći dan posli Božića - na svetog Ivana. Na ovaj dan se još i blagosiljalo vino u crkvi.

Išlo je dvanajst momaka, podiljeni u dvi čete po šest. Išli su od kuće do kuće pivat, al su ulazili samo u one u kojima je gorila svića.

Kolovođa je bijo okićen s ruzmarinom i pantlikama, a u rukama je nosio fenjer. Pivali su vesele pisme: domaćinu, dici, momku, a divojkama bi kolovođa spuštijo fenjer na rame i tako pivo. Posli par odpivani pisama domaćin bi ji darivo sa jajima, divenicom, šunkom, i napunio bi njim čobaniju vinom. Ovaj običaj sačuvan je i danas kod Bunjevaca u Dušnoku u Mađarskoj. I ove pisme je zabilužio Ive Prćić.

Ovako su pivali koledari:

Šta je u zori?
Pleti kosu da pletemo,
Da ujtru uranimo,
Da zoricu privarimo,
Da vidimo šta j u zori.
U zorici devet braća,
I med njima sestra marta.
(Ive Prćić „Bunjevačke narodne pisme“ str. 23, Subotica 1939)

Kraljice su se vodile, panti naš stari svit, sve do pedeseti godina prošlog vika. Izvodile su se na Duhove – Dove i njima se obilužava kraj uskršnji praznika. To je pomičan svetac, tako da nema svoj stalni datum održavanja. U kraljice su išle curice od deset do petnajst godina, a u grupi ji je bilo osam. Pisme koje se pivaje tom prilikom, stare su i priko iljadu godina. Ima ji digod oko stotine, al nisu sve zabilužene, moždar svega šezdesetak.

Milivoj V. Knežević je u knjigi „Bunjevačke narodne pesme“ zabilužio tridest a kaže da i je imo šezdest, al zato što nisu sve bile umetnički vridne nije ji ni unosijo u knjigu. Ive Prćić i je takođe skupljo i objavio u knjigi „Bunjevačke narodne pisme“ (1939). U njoj ima 108 zabiluženi pisama. Bela Gabrić i Ante Pokornik objavili su vrlo iscrpnu knjigu „Bunjevačke kraljičke pisme“ (1996), u njoj je zabiluženo 137 starijih pisama i 30 oni koje su nastale devedeseti godina prošlog vika, kad je ovaj običaj opet obnovljen.

Ispivane su u šestercu, a izvode se horski uz jednoličnu melodiju i brez pratnje instrumenta. Ritko se u literaturi spominje, al se mora kasti da se sve kraljičke pisme ne pivaje isto, zato jel se i one dile na: koračnice, vesele i žalosne.

Koračnice su se pivale dok su išle od kuće do kuće. Njeva melodija je živa, jednostavna i brzog ritma. Vesele pisme su se pivale dici, mladima i u ovu grupu su se ubrajale i šaljive. Njev ritam je bijo nešto sporiji od koračnica, naglašene melodioznosti i nežnosti.

Žalosne kraljičke pisme su o katanama, pivale su se i siročićima. Njeva melodija je tužna, a pivaje je tankim i tužnim glasom. Žalosne kraljičke pisme cure su pivale tako što stoje okrenute jedna prama drugoj, a na pripiv se ne naklanjaju i ne pocupkuju, već se lagano njišu. Krune su skidale sa glave i držale ih u livoj ruki (u visini pojasa), kasnije se krune nisu skidale zato što ji je teško posli namistit.

Vesele pisme kraljice pivaje okrenute jedna prama drugoj, stoje dvi po dvi i lagano pocupkivaje. Dok se na pripiv Ljeljo odignu petama od zemlje, pa se lagano poklone.

Imale su kraljice pismu za svakog, a svakoj kući pivana je ona koja najviše pasira: domaćinu, domaćici, sirotanu, đaku, ditetu, divojki, momku, katani, udovici, udovcu, lovcu, pijancu...

Vako se pivalo dici:

Narasla je trava,
Za odžakom sama,
Pere travu kosi,
Voda otkos nosi.
Janja ručak nosi:
Kajgane i žmara,
I malo rebara.
Tu nji dvoje sili,
Pa ručak pojili.
(Ive Prćić „Bunjevačke narodne pisme“ str. 41, Subotica 1939)

Odlazak momka u katane bio je blan za cilu familiju. Tušta je naši Bunjevaca svoje kosti ostavilo na tuđim frontovima. Zato su se svakog od nji, sićali njevi najbliži i kad su sveci.

Vako su pivale kraljice u kući iz koje je kogod očo u katane.

“Sinoć kasno knjiga
Iz Budima stigla
Dulićevom Ivi:
“Kupi, kupi, Ive,
Momke u katane:
Di je jedan u nane
Ne vodi od nane;
A di su dvojica
Braću ne rastavljaj;
A di su trojica
Otud po jednoga;
Di su četvorica
Otud po dvojicu.”
Rano rani Ive,
U nedilju ranu,
Prija mise rane,
Prija blagoslova
Baš kad su junaci
Na blagoslov pošli,-
Kupi, kupi Ive
Momke u katane:
Di je jedan u nane,
On vodi od nane,
A di su dvojica,
On braću rastavlja”....
(Knežević V. Milivoj, Bunjevačke narodne pesme, Subotica, 1930, str. 59)

Ove žalosne kraljičke pisme, iz novijeg su vrimena, odnosno od kad je naša čeljad na front i u bitke počela ić. One su jasni dokaz kako se tradicija mož i prominit za modernijim vrimenom i potribama. Još jedan dokaz tom su i oko tridest novi kraljički pisama, koje se pivaje od kad su opet obnovljene kraljice. Al, mora se kast, da je malo oni koje su umitnički lipe. Tako se često i kadgod trevljalo da se u lipu pismu umetne kako noviji stih, koji tamo opšte ne paše i ruži je.

(nastavlja se u slidećem broju)

MIJO MANDIĆ ML. O ŽIVOTU I RADU SVOG DEDE MIJE MANDIĆA (1857-1945) - NA VEČERIMA ČETVRTKOM U BUNJEVAČKOJ MATICI

ŠKOLOVANJE UZ ANTUNOVIĆEVU PODRŠKU

„Nemoj nikada zaboraviti, mi, Bunjevci, moramo dobro da učimo, bolje nego drugi, nije slobodno da budemo među poslednjima, među srednjim đacima, mi, Bunjevci, moramo biti prvi“ rekao je biskup Ivan Antunović na početku Mijinog školovanja u Kaloči, i Mijo je bio među najboljima. Posle rada u dve škole, kao učitelj se zaposlio u bunjevačku školu u Gari, o kakvoj je i sanjao tokom školovanja

Antunovićev primer i rad nije ostao bez naslednika i nastavljača. On je sam na to mislio. Kao ugledna crkvena ličnost, on je još za života spremao bunjevački podmladak, školujući o svom trošku darovitije mladiće, od kojih je kasnije bunjevačka prosveta i književnost dobila nekoliko značajnih boraca za svoj maternji jezik i težnju da se on uvede u sopstvene škole. Oni će dalje nastaviti rad Ivana Antunovića, koji im je uzor, duhovni vođa-kult. U prvom redu to je Antunovićev najbliži učenik, saradnik i nastavljač njegovog rada, **gospodin Mijo Mandić stariji**.

Rodio se 12. septembra 1857. godine u Kaćmaru. U Republici Mađarskoj, u trouglu Baja-Čikerija-Santovo, u 12 naselja živeo je veći broj Bunjevaca u vreme kada se Mandić rodio. Ta naselja su: Baja, Baškut, Gara, Đurić, Čavolj, Bikić, Kaćmar, Sentivan, Matević, Aljmaš, Kunbaja i Milkut. Pre njegovog rođenja živeli su Bunjevci i u naseljima: Jankovac, Borota, Rim, Čikuzda, Čanad i Kakonj, ali su odnarođivanjem nestali.

Kaćmar je nekada bio kula bunjevštine i njeni gospodari su bili potomci naših nekadašnjih ratnika, koji su učestvovali u borbama protiv Turaka u početku 18. veka. Ova je opština vremenom postala malo selo, ali su tragovi našeg naroda ostali, tj. nisu iskorenjeni i očuvali su svoju tradiciju.

Rođen je u siromašnoj seljačkoj, ali veoma poštovanoj bunjevačkoj familiji od oca Zakarije i matere Franke, rođene Petreš. Već u ranoj mladosti pokazivao je znake da ga zanima duhovni život. Odlazio je u crkvu i znao je dugo slušati propovedi. Ne kao druga deca koja za vreme propovedi od dosade šetaju po crkvi. On je slušao i slušao, i znao je da priča šta je čuo.

Isprva je pomagao svojim roditeljima i čekao da dođe vreme da i on pođe u školu. **Osnovnu školu završio je u svom rodnom mestu na „Bunjevačkoj školi senćanskoj“, i to sa odličnim uspehom. Još u prvim razredima osnovne škole živo se interesovao za nauku, pa ga je njegov učitelj, nakon završetka osnovne škole, preporučio pažnji Ivana Antunovića, koji je o svom trošku iškolovao više od 200 siromašnih bunjevačko-šokačkih, mađarskih i nemačkih učenika.**

Celo je selo ispratilo Miju i bilo je ponosno na njega zato što polazi „na visoko škulovanje“. Najbogatiji seljaci dali su kolsku zapregu za putovanje učitelju i njegovom đaku. Pre polaska na put majka Franka je zagrlivši svog sina, kroz suze jecajući mu šapnula: „Mijo, sinko moj dragi, nikada nemoj zaboraviti da te je bunjevačka majka rodila i odgojila“.

Nakon višednevnog putovanja stigli su u Kalaču. Po ondašnjim putevima bilo je to mučno putovanje. Stigavši u Kalaču učitelj ga je odmah otpremio kod biskupa Antunovića. Videvši pred sobom dečaka malog rasta, sa živim crnim otvorenim očima, rumenog u licu, obradovao se mnogo i potapšajući ga po ramenu reče:

„Moj ćeš biti Mitre, a ja ću se starati za tebe dok ne izučiš školu. Nemoj nikada zaboraviti: mi moramo dobro da učimo! Bolje nego drugi! Nama, Bunjevcima, nije slobodno da budemo među poslednjima, među srednjim đacima. Mi, Bunjevci, moramo biti prvi!“

Postavši pitomac velikog bunjevačkog rodoljuba i prosvetitelja Mijo Mandić se trudio da pridobije, opravda njegovo poverenje i priznanje, a u isto vreme da opravda nade koje u njega Antunović polaže. Bio je upisan u prvi razred Građanske škole u Kalači. Od prvog časa Mandić je lepo napredovao. Iz svakog predmeta se spremao redovno, i kada bi mu nešto bilo nejasno zakucao bi na biskupova vrata i molio bi za objašnjenje. Antunoviću se neobično svideo ovaj slobodni duh malog đaka i on bi se uvek zadovoljan sa punom riznicom novog znanja vratio među svoje drugove.

I tako je to trajalo 4 godine. Svaki je razred završio sa odličnim uspehom. Bio je prvi đak. Imao je uvek pred sobom prvo Antunovićevo upozorenje: „Mi, Bunjevci, moramo uvik biti prvi đaci!“.

Godine 1873. upisuje se Mijo u Učiteljsku školu u Kalači. Tu i diplomira sa odličnim uspehom i stiče diplomu za predavanje u mađarskim, bunjevačko-šokačkim i nemačkim osnovnim školama.

V. M.

(nastaviće se)

FELJTON BUNJEVAČKIH NOVINA

VREME KADA SU BUNJEVCI REŠAVALI SVOJU SUDBINU

III deo

(Učešće Bunjevaca u presudnim danima oslobođenja Srema, Bačke, Banata i Baranje i njihovo prisajedinjenje Srbiji, odnosno novoj zajednici Južnih Slovena – Jugoslaviji)

Piše: Zoran Veljanović

Feljton opisuje put otcepljenja Srema, Banata, Baranje i Bačke od Ugarske i njihovo priključenje Srbiji. Opisano je stanje u Subotici i učešće bunjevačkih prvaka koji su učestvovali u tim događajima (pripremnim radnjama, dogovorima, sastancima...) te kako su se Banat, Baranja i Bačka na Velikoj narodnoj skupštini Srba, Bunjevaca i ostalih Slovena u Novom Sadu 25. novembra 1918. godine, odlukom 757 odbornika (Srba 578, Bunjevaca 84, Slovaka 62, Rusina 21, Šokaca 3, Hrvata 2, Nemaca 6 i Mađara 1) delegiranih iz svih opština slovenskog podunavlja, priključili novoj zajednici Južnih Slovena.

Nakon nekoliko dana - 1. decembra 1918. godine, kao deo Kraljevine Srbije, Srem, Banat, Baranja i Bačka su ušle u sastav Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca (od 1929. godine Kraljevine Jugoslavije).

Tačno u 10 sati, u staklenoj sali hotela **«Hungarija»** skupilo se nekoliko hiljada građana. Pozdravnu reč je izgovorio Stipan Matijević koji je predložio Šimu Matijevića za predsednika zbora. Milodanović je potom za beležnika predložio Josu Prćića, a zatim dao reč uglednom župniku Blašku Rajiću. On je govorio o ratu i o položaju slovenskog življa u nastupajućem vremenu. Potom reč dobija Vladislav Manojlović koji se osvrnuo na susedni Sombor i Bunjevačko-srpski narodni odbor u tom gradu i pozvao zbor da se izjasni u smislu Vilsonovih načela.

Zatim je Jovan Petrović pročitao rezoluciju zbora u kojoj se kaže: «Bunjevci i Srbi grada Subotice svesni svoga slovenskog imena, krvi i jezika, a primajući i usvajajući načelo cijelog kulturnog svijeta, po kome svaki narod ima pravo sam odrediti svoju sudbinu, odlučuju da bi mjesni Bunjevačko-srpski narodni odbor, koji će imati zadatak da spremi sve što će biti potrebno za održavanje Velike narodne skupštine, koja će sa Srbima, Bunjevcima i drugim Jugoslovenima Ugarske imati preko svojih zastupnika da rešava o sudbini naših naroda u Ugarskoj».

BLAŠKO RAJIĆ

Za predsednika odbora je izabran Šime Miladinović, a potpredsednici su bili Blaško Rajić i Vladislav Manojlović, a sekretari Jovan Petrović i Joso Prćić. Prvobitno je bilo 41 član da bi se kasnije kooptirao još 21 član: Dr Joso Vojnić Hajduk, advokat i posednik, Dr Stipan Matijević, advokat, Ivan Ivković Ivandekić, inžinjer, Dr Joso Prćić, advokatski pripravnik, Ivan Vojnić Tunić, profesor gimnazije, Time Vojnić Tunić, posednik i činovnik, Alba Malagurski, Blaško Rajić, župnik, Marko Dulić, veleposednik, Joso Malagurski, Mate Dulić Stipin, zemljoposednik, Mate Dulić Vecin, činovnik, Šime Milodanović, Šandor Rajčić, direktor banke, Petar Gencel,

činovnik, Šimon Stantić, zemljoposednik, Grgo Čović, Lojzija Stipić, posednik, Nikola Matković, Ive Prpić, posednik, Akapit Miljački, Lazo Orčić, Gavra Čović, Andrija Mazić, Marko Jurić, zemljoposednik, Veco Sudarević, posednik, Toma Čović, Bela Stantić, činovnik, Lojzija Kopunović, posednik, Ilija Kujundžić, pop, Šimun Budimčević, Remija Miljački, Marko T. Pejić, Andrija Ćakić, Stipan Vidaković Vecin, trgovac, Antun Matković, Ivan Pešut, Mijo Kujundžić, Dr Jovan Manojlović, advokat, Cvetko Manojlović, Gliša Međanski, veleposednik, Vojin Aradski Jocin, Ignjat Aradski, Marko Vasiljev, posednik, Đurica Ognjanov, zemljoposednik, Dr Jovan Petrović – Ćata, advokat, Đura Krnajski Jović, zemljoposednik, Mata Krnajski, zemljoposednik, Petar Bajić, trgovac, Đurica Pendžić, Toša Segedinčev, posednik, Dančika Pušin, zemljoposednik, Jovan Grbić, Bogdan Svirčević, upravitelj srpske škole, Miloš Pilić, paroh, Dušan Stojković, učitelj, Mladen Mijatov, zemljoposednik, Vojin Isakov, zemljoposednik, Ilija Bogišić, Nikola Dedakin, Bogdan Dimitrijević, Gavra Đelmiš, trgovac, Mate Đelmiš, mlinar, Dr Matija Evetović, profesor, Dr Mirko Ivković Ivandekić, advokat, Bela Jurić, zemljoposednik, Boda Jurić, trgovac, Branislav Kirjaković, bankarski činovnik, Milan Košić, Antun Kovačević, zidar, Stevan Krnajski Jović, Marko Krnajski Jović, Bogdan Krnajski Puškaš, zemljoposednik, Vlado Krnajski Puškaš, zemljoposednik, Miloš Kurteš, trgovac, Ilija Lapedat, Maća Lučić, mesar, Isa Ludajić, paroh, Dr Babijan Malagurski, Vranje Malagurski, zemljoposednik, Milan Malušev, trgovac, Dušan Manojlović, Dr Vladislav Manojlović, Dr Branislav Miladinović, lekar, Dr Radivoj Miladinović, advokat, Marijan Miladinović, Josip Mukić, činovnik, Miladin Nedeljković, Marko Nedeljković, Pera Ognjenov, učitelj, Dr Svetozar Ognjenov, Vinko Orčić, Kala Olka, Dr Bela Ostrogonac, lekar, Paja Pavluković, posednik, Šandor Pijuković, Laza Poljaković, posednik, Miško Prćić, zemljoposednik, Veco Prćić, zemljoposednik, Stevan Prodanović, bankar, Marko Protić, sveštenik, Milenko Radić, posednik, Jefta Ruski, mesar, Marko Sarić, posednik, Mate Skenderović, činovnik, Vojislav Stanković, direktor banke, Đoka Stanković, advokat, Dušan Svirčević, upravnik električne centrale, Ilija Šibalić, pekar i trgovac, Kosta Todorović, trgovac, Dušan Terzin, trgovac, Antun Tumbas, radnik, Ivan Tumbas, Lajčo Tumbas, Marko Tumbas, Stipan Tumbas, Toma Tumbas, Felo Vidaković, Gabor Vidaković Hadnađev, trgovac, Veco M. Vidaković, posednik i trgovac, Andrija Vizin, radnik, Šandor Vojnić Hajduk, posednik, Ante Vojnić Tunić, pop, Joso Vojnić Tunić, posednik, Dr Stevan Vojnić Tunić, advokat, Lajčo Vujković Lamić, gostioničar, Grga Vukov, posednik, Marko Vukov Grboš, posednik, Grga Vukov, gostioničar, Joso Vuković – Đido, zemljoposednik i Petar Zvekić, profesor.

Potom je pročitan pozdravni telegram Srpskom narodnom odboru u Novom Sadu u kome se izveštava o osnivanju Bunjevačko-srpskog narodnog odbora u Subotici.

* * *

Od trenutka kada je bilo izvesno da će doći do primirja sa mađarskom vladom, srpska vojska je zaposela one prostore u Bačkoj, Banatu i Baranji na liniji razgraničenja uspostavljenim Vojnom konvencijom. Tako su jedinice srpske vojske na čijem čelu je bio potpukovnik Anta Živulović i major Mihailo Bodi (mađarska i nemačka vojska se pred njima povukla na sever u Kiškereš, Kiškunfeleđhaz, Kečkemet i Cegled) stigle u Suboticu 13. novembra 1918. godine, u 18,35 gde ih je na železničkoj stanici dočekalo mnoštvo naroda kao i predstavnici Bunjevačko-srpskog narodnog odbora na čelu sa Šimetom Milodanovićem (koji im je poželeo dobrodošlicu) i Lajoš Demblc zamenik gradonačelnika i Emil Havaš u ime Mađarskog nacionalnog veća.

Odmah po prispeću u grad, srpska vojska, kojoj su se članovi Bunjevačko-srpske narodne garde pridružili, počela je da zaposeda vitalne objekte. Tokom večeri organizovane su patrole koje su radi kontrolisanja situacije, špartale ulicama, ali kako je u gradu vladao red oficiri srpske vojske su prisustvovali svečanoj večeri koju je Bunjevačko-srpsko narodni odbor priredio u njihovu čast u kafani «Zlatno jagnje».

Sledećeg dana u Suboticu je stigla glavnina vojske Osmog pešadijskog puka na čelu sa komandantom Mihajlom S. Nedićem i sa novopostavljenim komandantom grada, pukovnikom Vladislavom Kupreževićem.

PUKOVNIK, VLADISLAV KUPREŽEVIĆ

(nastavlja se)

Subotica, Varoško pozorište i sa leve strane kafana «Zlatno jagnje»

PRELA KOD SOMBORSKIH BUNJEVACA

DRUŽENJE UZ DIVAN, TAMBURICU I BEĆARAC

«Kolo igra, tamburica svira, pisma ječi, ne da noći mira, svud se čuje svud se šorom znade, da Bunjevac dušu ne izdade«

Za razliku od Subotice, gdje je u tadašnjoj pučkoj kasini održano prvo Veliko Bunjevačko prelo, u Somboru i okolini prela su se počela održavat tek 1944. godine i kasnije, nakon osnivanja Bunjevačkog kola 1923. godine. Zahvaljujući prija svega ondašnjem pridsidniku Antunu Bošnjaku Toniki, uglednom ekonomu i bunjevačkom prvaku, prvo Bunjevačko prelo u Somboru održano je u jednoj staroj zgradi u Pariskoj ulici, koje, na žalost, više nema jer je srušena, a na današnjem mistu izgrađen je savrimeni parking.

Nakon toga, prela su se, kao najelitnija društvena zabava u to doba, uz stalni rast broja učesnika i positilaca, počela održavat već nakon 1930. godine u iznajmljenoj sali ondašnjeg hotela «Lovački rog« (kasnije hotel «Sloboda», a danas «Hotel Internacional«).

Na prelima je postojao pravi kodeks ponašanja. Svi prisutni su bili, kao prvo, pozdravljani od pridsidnika društva , a nakon toga je započinjala svirka , koju su uvik predvodili najbolji somborski tamburaši. Med njima, istaknuto misto pripada, svakako, orkestru braće Cicvarić. Pri tome je, kao nezaobilazna, bila jedna od najlipših bunjevačkih pisama koja glasi : «Kolo igra, tamburica svira, pisma ječi, ne da noći mira, svud se čuje, svud se šorom znade, da Bunjevac dušu ne izdade«. Dabogme, bilo je tu i bećaraca, između ostalih i: «Lolo moja, nemoj bećar biti, bećaru se teško oženiti «, ili « Moja nane, dukate mi stvori, jer mi za tim moje srce gori», ali i «Brez dukata snaše malo vride, ostaćedu neudate side«.

Divojke iz Lugova, Gradine i Nenadića na Bunjevačkom prelu - 1938. g.

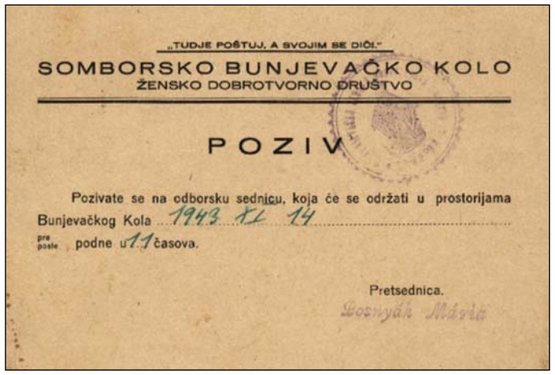
Bračni parovi Bošnjak, Firanj, Parčetić, Bogišić - 1938. - Lovački rog

Stipan Stolišić, pridsidnik Bunjevačkog kola, Cveta Maglić, otac nuklearnog fizičara dr. Bogdana Maglića, Ivan Bošnjak, Karlo Logo, Antun Firanj, zdesna na livo, u prednjem redu

Prema ričima Marije Bojanin, profesora istorije u penziji iz Sombora, koja je velik dio svog života posvetila baš izučavanju običaja somborskih Bunjevaca, ali i šire, stoji da malo ko zna da je čuvenu pismu «Kolo igra, tamburica svira« spivao Nikola Kujundžić (1861 – 1906), a prvi put je ispivana baš u Subotici, na Velikom prelu, davne 1879. godine.

Na prelima se najčešće igralo nadaleko čuveno Bunjevačko kolo, Veliko kolo, na jednu stranu, pa takozvani «Logovac « (igra u troje). Prela su inače bila i svojevrsna smotra predivne bunjevačke nošnje. Divojke Bunjevke su se samo za tu priliku «ponavljale«, tako da je tekstilna industrija između dva svitska rata u ovim krajevima cvitala. «Ruva« su se šila od somota, svile, kadife, atlasa i drugih prvoklasnih materijala. Muškarci su, kao prava gospoda, bili obučeni u tamna odila, obavezno sa najmodernijim pošama, uz nezaobilazne crne visoke kožne čizme.

„TUDJE POŠTUJ, A SVOJIM SE DIČI."
SOMBORSKO BUNJEVAČKO KOLO
ŽENSKO DOBROTVORNO DRUŠTVO

POZIV

Pozivate se na odborsku sednicu, koja će se održati u prostorijama Bunjevačkog Kola 1943 XI 14
pre / posle podne u 11 časova.

Pretsednica.
Bosnyák Mária

Javna prela su se održavala sve do Drugog svitskog rata, a bila su pripoznatljiva kao mista zabave, razonode, prilika za sklapanje novih poznanstava, za nove mladenačke ljubavi . Na prelima se nije pridavala baš privelika pažnja gastronomskoj ponudi, kao što je to danas običaj na praznovanjima. Uz piće, kao što je čaj ili limunada, tekli su neobavezni razgovori o svim i svačim i tako je to trajalo do ranih jutarnjih sati. Sutradan se, već po ustaljenim običajima, išlo u crkvu, u sasvim drugom ruvu.

Zanimljivo je da su se prela , kao i drugi vidovi druženja, vezivali za crkvene praznike. Posle Božića i Sveta tri kralja (6. januara) nastajao je period poklada. To je, uglavnom, još bio period duge, hladne i jake zime, kada u kući i na imanjima nije bilo nekih većih poslova, tako da je razumljivo da je to bilo vrime opuštanja, odmora i zabave, u vidu prela.

Postojala su, pored javnih, i rodbinska ili kućna prela. Na rodbinskim ili kućnim prelima, koja su se održavala za vrime poklada, družilo se najčešće subotom ili nediljom posle podne, ali i nekim drugim danima, samo ne sridom i petkom. Prva prela je, inače, prirađivala majka, koja je imala udate kćeri. One su na prela dolazile sa muževima i dicom, ali se našlo mista i za rodbinu: tetke, kume, ujne i strine. Takva prela su, neritko, trajala i po više dana, a često su bila povezivana i sa karbinjama – svinjokoljem. Tako su zetovi rodbinu mogli da iskoriste i za pomoć u tim poslovima. Kućna prela su se pretvarala u divan, igru i zabavu, ali i u uživanje u ilu ili piću, ali nikada « priko mire«. Ila i pića su pripremana tako da su im na tom mogli pozavidit i najveći gurmani u to doba, ali i najveći gastronomi današnjice: razne vrste kiselih čorbi, paprikaša, pečenih šunki u kruvu u krušnoj peći i mnogo toga drugog, ali samo u umirenim količinama.

Članovi porodice Bošnjak na Bunjevačkom prelu - 1938. g.

Posebna vrsta prela, porid već postojećih, bila su takozvana „radna prela“ kada su najstarije žene, majke i nane sakupljale mlađu žensku čeljad sa namirom da se prikažu izrađeni ručni radovi, naročito oni koji su nastali tkanjem. Često puta se na takva prela donosio i kolovrat, pa su na njemu najmlađe cure učile kako se prede. Naravno, uvik je majka vodila, po običaju, glavnu rič. Ipak, na takvim prelima je ponuda ila i pića bila malo skromnija nego inače, obično su to bili kolačići sa pekmezom na masti pečeni, kafa se nije pila, uglavnom «teja« (čaj).

- Danas se prela još uvik pomalo održavaju, kao rodbinska, u salašarskom naselju Gradina. Skupi se najbliža rodbina, obično se posli dobre zabave razilaze svojim kućama. Ako su sa sobom poveli dicu, ona još malo ostanu da se druže, u gostima. Takva se prela još uvik održavaju na Bezdanskom putu, naročito kod porodica Firanj i Čuvardić, kao i u Nenadiću, kod porodica Matarić - veli Marija Bojanin, najavljujući skoro održavanje Velikog bunjevačkog prela početkom februara, u Sokolskom domu u Somboru, čiji će domaćin biti, a ko bi drugi, Udruženje građana Bunjevačko kolo na čelu sa pridsidnikom Đurom Bošnjakom, uvaženim advokatom iz Sombora.

Milorad Blažić

POVODOM BOŽIĆNO - NOVOGODIŠNJIH PRAZNIKA U SOMBORU

IZLOŽBA SLAMARSKE SEKCIJE UG „BUNJEVAČKO KOLO“

Povodom predstojećih praznika: Materica, božićnih i novogodišnjih praznika, Udruženje građana «Bunjevačko kolo« iz Sombora, odužilo se svojoj vernoj publici 16. decembra sada već protekle 2006. godine celovečernjim koncertom dečjih folklornih ansambala pod nazivom «Mi smo hteli srce da vam damo«. U programu su učestvovali najmlađi članovi kulturno – umetničkih društava «Sombor« i «Ravangrad« iz Sombora, koji su se predstavili spletovima igara iz Srbije – iz Leskovca i Šumadije i stilizovanom koreografijom «Biljana platno beleše« (koreografi: Zdenka Kunić, Magdalena Popović i Magdalena Nikačev) .

Pozdravni govor pre početka koncerta uputila je Aleksandra Kalčan Medurić, potpredsednica UG «Bunjevačko kolo«, a na kraju programa, koji je nagrađen burnim aplauzom, učesnici su dobili na poklon licidersko srca.

U drugom delu večeri Stipan Budimčević, rukovodilac slamarske sekcije UG «Bunjevačko kolo«, otvorio je izložbu radova od slame članica sekcije: Ilonke Bogišić, Anice Vitman, Sofije Kekezović, Irene i Ksenije Vuković, Ljiljane Šokčić, Anice Periškić, Čile Mesaroš, Zore Cvetićanin, Ksenije Vuković i Milice Kohut. Izložba je imala naziv «Naiva u tehnici slame«. Izložbu je upotpunio Stipan Budimčević prelepim «Krunama Lemeške Dužijance«. Bila je to prva samostalna izložba članica slamarske sekcije, koja postoji od 1. novembra 2005. godine, a izazvala je izuzetno veliko zanimanje publike. Voditelj programa bio je Dragan Kubatov, sekretar UG «Bunjevačko kolo« .

Milorad Blažić

Članovi slamarske sekcije sa rukovodstvom UG «Bunjevačko kolo«

Dragan Kubatov govori na otvaranju izložbe

Stipan Budimčević ispred svojih radova

BOŽIĆNA IZLOŽBA U BAJMOKU

SPOJ MODERNOG I TRADICIONALNOG

U organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra u Bajmoku od 18. decembra je bila postavljena izložba povodom Božića i krasila je svečanu salu Mesne zajednice Bajmok cilih pet dana. Branko Pokornić, predsednik BKC u Bajmoku, kaže da je 25 izlagača prikazalo 200 svoji rukotvorina. Izlagači su iz Subotice, Male Bosne, Tavankuta i, naravno, Bajmoka. Izložba je otvorena 18. decembra i krasila je svečanu salu Mesne zajednice Bajmok pet dana.

Kad se posmatrala izložba, primetile su se promine oko slavljenja Božića. Svoje misto imala je grana onako okićena kako se to radilo prija pedeset i šezdeset godina. Pridsidnik Pokornić je objasnio da je to višnjova grana umotana u krep papir i sa skromnim ukrasima. Ispod grane - figurice životinja koje su bile na salašu jel u avliji, napravljene od tista. U jednom dilu postavljena je moderna jelka sa svim svetiljkama i najmodernijim ukrasima, pa se jasno mogo vidit spoj i različitost Božića kadgod i sad.

Vrimena se minjaju pa je bilo puno ikebana koje su većinom sad ukrasi u kućama za Božić. Najmlađi Bajmočani su oslikali čestitke onako kako oni vide Božić- dičjim očima. Bilo je i pleteni kolača, puno ručni radova, kao na primer svečani čaršapa za astal.

Liza Vuković je postavila izložbu, a otvorila je Đurđica Skenderović, podpredsednik Izvršnog odbora Bunjevačkog nacionalnog saveta. Kapelan bajmočke crkve Bende Žolt divanio je na otvaranju o Božiću, najvećem kršćanskom svecu. Recitovala je Lora Vuković, svoje pisme deklemovo je Stipan Babić, a učestvovala su i dica iz bajmočkog zabavišta i otpivla nekoliko prikladnih pisama. Brez obzira na ružno vrime na otvaranju se skupilo stotinak ljudi.

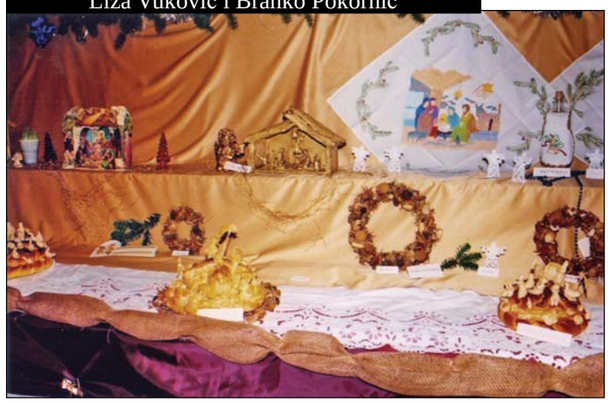
Marija Horvat i Liza Vuković

Starovinski okićena višnjeva grana

Liza Vuković i Branko Pokornić

VAŠANGE

Kadgod, posli tri dana posta, u ranim večernjim satima, obavljena je večera na Badnje veče kod svih bunjevački familija. U to vrime nije bilo škatulja koje pivaju i sviraju, nit je bilo škatulja priko koji je u našu sobu ušo cili svit. A po običaju, tribalo je ostat budan do odlaska na ponoćnicu. To vrime između večere i odlaska na ponoćnicu tribalo je popunit nikim događajem. Tako su se mlađa čeljad, vična huncutarijama, namaškarala i išla u grupi od pet-šest sa i bez muzike da čestitaju Badnje veče i Isusovo rođenje, a usput da s dicom izvode komediju.

Tako je po drugi put „Bunjevački kulturni centar Bajmok“ i ove godine organizovo Vašange na Badnje veče.

Koreografija koju je smislio Joso Saulić postavljena je tako da su u stvari, baćo i nana sa sinom i snajom i dicom krenili u komšiluk da čestitaju Badnje veče i Isusovo rođenje. I taman kad su izašli na sokak, sustrili su svirce koji i pivaljku imaju, a pošto je baćo malo više trgo zamedljane, a zdravo voli pismu i svirce, pozvo je ove svirce da zajedno iđu do komšija. I tako je to krenilo od vaspitačice Eržike do porodica Sabo, Ivković, Aranj, Mihaljević, Vuković i Beretić. Prijatna atmosfera, šala, smij i cirik, lipa pisma, nose u sebi božićnu poruku: „Čeljadi, više se obalazite, divanite i šalite se, s tim ćete pomoć sebi i drugima“.

Branko Pokornić

BOŽIĆ U PORODICI BOŠNJAK U KUCURI

TRADICIJA U NOVOM RUVU

U naselju Kucura bili smo u gostima kod familije Bošnjak da za „Bunjevačke novine“ slikom zabilužimo pripremu za Badnje veče. Na astalu je okićena grana, al sad su modernija vrimena pa se nuz salonski šećer nađu umitnička dila napravljena od slame, a na vrvu je anđeo. Ispod grane zeleno žito, jabuke, suve šljive, orasi, med, bili luk i tri zapaljene sviće. Dvi se prija večere utrnu, a treća gori. Dim se, kažu nam domaćini, tira prema grani jel ako ode na ukućane to nije dobar znak. Dica se slami najvećma raduju, veselo je unoseć u sobu, a kad njim domaćin baci orasa, paštre se da ji sve nađu.

Bošnjakovi nazdravljaju zamedljanom rakijom

Dica unose slamu

Marija Horvat

IZAŠO IZ ŠTAMPE BUNJEVAČKI

KALENDAR

U subatu prid Materice je u SKC „Sveti Sava“, ko i nikoliko godina unatrag, Subotičanima pridstavljen „Bunjevački kalendar“ za 2007. godinu. Miroslav Vojnić Hajduk – Marača, glavni i odgovorni urednik, kazo je da je i ovo jedan od načina da čuvamo tradiciju, jezik i kulturu Bunjevaca. Puno lipi pripovidaka iz sadašnjeg vrimena al i oni o dešavanjima iz prošlosti našle su svoje misto na stranicama kalendara. I pesnici su kalendaru darivali svoje stihove.

Miroslav Vojnić Hajduk i Nikola Babić

Prisutnima se obratio Nikola Babić, predsednik Bunjevačkog nacionalnog saveta, ističući značaj kalendara za Bunjevce. Stevan Nemet, tehnički urednik, prizno je da rad na pripremi kalendara nije bio ni malo lak, al kad je poso gotov sve izgleda lakše i lipše.

Prid publikom je „prolistan“ kalendar, a svoje stihove kazivali su Gabrijela Diklić i Tomislav Kopunović. Katica Marganić izvela je monolog „Snaš Kata u varoši“ po tekstu Gabrijele Diklić.

Eto, još jedna godina je iza nas, a nov „Bunjevački kalendar“ uvodi nas u Novu 2007. godinu. Nek nam je svima SRIĆNA.

Marija Horvat

KADGODAŠNJI OBIČAJI

CIGURNO ĆE NJIM SE NAŠ NAROD VRATIT

Pajo Stantić sića se kako mu je kadgod mater pivala groktalice, a u svatovima je gajdaš misto sviraca bio.

Kaki bi to blagdani i praznički bili, kad ne bi išli nigdi čestitat? E, zato su „Bunjevačke novine“ bile u kući porodice Stantić, čestitat Božić i Novu godinu, al i divanit o danima i običajima koje danas pante samo naši najstariji Bunjevci.

U kući je vlado praznični i svečeni mir, u čistoj sobi metnuta jelka, okićena kugljama koje su ispratile više od sto božića.

Na našim domaćinu Paji Stantiću, jedva da možte primetit njegovi osamdeset prohujali lita. Veso što imade goste, bistrog sićanja na prošle dane, tušta nam je divanio. Nuz zamedljanu rakiju i doboš tortu, koju nam je donela domaćica Ruža Stantić, divan je teko lako i lipo.

U kući Stantića „Bunjevačke novine“ se rado čitaje. Kažu, divan Marka Bačlije njim se zdravo dopo. To je vrime u kojem su oni živili, a o kojem se danas malo mož čut.

Optimista je naš bać Pajo, kaže kako će se naš narod cigurno vratit svojim lipim običajima, i svemu onom što su nam tako nepravedno oduzeli u protekli pedesetak godina. U kući Stantića još se drži stari bunjevački red poštivanja stariji, pa njim njevi sin i ćer i danas divane Vi. Ko primer, dida Pajo s ponosom navodi njegovu unuku Jelenu, koja iako se škuluje u drugoj varoši, nije zaboravila da je Bunjevka.

Kako je kadgod bilo

„Čujem ovi dana, a i prije tog, svi divane kako je za Božić uvik obavezno bilo ribe. Kako da ne! Ja sam rođen i odrasto u Tavankutu, di nije bilo mišanja običaja. Sićam se da smo Božić obavezno slavili nuz gravom čorbe, nasuva sa orasima, makom, a ribe borme nije bilo. A i diće bit, kad je tamo u selu nije bilo kupit, a u Varoš se za tako štogod nije borme išlo.“

U kući ji je petero dice bilo, svi rođeni u deset godina, što bi kazli, jedno drugom do uva, a sa odrasminje betlemare. Moj baćo Andrija išo je sam u betlemare. Jedne godine se krenijo, velik snig napado, pa je išo samo u okolne kuće. Uzo opakliju pa je okrenijo naopako, na glavu natako šubaru, a dugačke brkove smoto pa metnijo u usta. Očo prid kuću naši komšija al ga ni poznali nisu.“

Pajo i Ruža Stantić

lom čeljadi ukupno devetero u domaćinstvu. Uvik je bilo veselo i živo, a za blagdane pogotovo.

„Posli večere na Badnji dan, nama bi dici bacali orasa za dovratke jel vrata od sobe. Orasi padaje, pa budne i po glavi koji da nas zgodi. A mi srićni, žurimo, kupimo, jel ko nakupi najviše – taj će najduže živit. Još ako su orasi koje je dite skupilo kad ji polupa zdravi, onda će i zdrav bit.

Naša komšinca Čerinca je nas dicu dirala, a mi siroti povirovali, da triba bos na Božić kroz snig trčat. Mada, nije ona to sasvim izmislila, jel su se kadgod na svetog Ivana priskakala žerava i prale noge u Bunariću, da bi bile zdrave i brez razni bola tokom cile godine.

Žavo mi i što dans kad se divani jel piše o Božiću, skoro niko ne spo„„„

Već ti trideseti godina, o kojima nam je pripovido bać Pajo, ni se više groktilo u svatovima, mada su se one kadgod tim prilikama izvodile. To je bilo poslidnje njevo uporište po salaši i med našim ženama, s kojima su i groktalice lagano nestale.

U svatovi gajdaš

Sića se bać Pajo da kadgod u našim svatovima nije bila vaka muzika kogod sad, već je dolazio gajdaš. I otac njegove matere je gajdaš bio. Znao se borme gajdaš i za Božić u kuću pozvat da bi veselje bilo lipče.

Divanimo mu kako smo u knjigama pročitali kako je naš svit kadgod dok su se groktalice pivale znao i zaplakat.

„Ta, nije to istina! Nisu naši ljudi taki mekani bili kogod sad. Vidite, moj brat je za vrime okupacije očo u Madžarsku i nikad natrag došo nije, ni doneli ga nismo. Moja sestra kad je imala dvadeset godina umrla je mami na krilu, stric nam je na frontu poginijo i ja sam u ratu bijo i sve je to moja mater izdržala i prigurala. A bilo je još tušta taki porodica. Valjda su te pisme i bile tako tužne, koje su žene kadgod pivale. Ne sićam se da su divanile o borbi, već baš o kakom žaljenju.“

Drukčiji svit

U Tavankutu sam osto sve do 1942. godine, kad sam očo u Varoš učit kovački zanat. Učijo sam kod Mozi Antala, i po godine prije neg što triba, puštio me samostalno radit jel sam dobro napridovo. Oko tog vrimena, oko kraja, već sam s njime i za astalom sidio i ijo. Pošten je prema meni bijo, pa ga zato nikad ni zaboravit neću. Posli sam završio za VKV bravara i radio ko poslovođa u Partizanu.

Drukčiji je kadgod bio svit, neg što je to sad. Ništa više nije cigurno, na sve strane samo neizvesnost.

Naši domaćini Stantići u braku su od 1954. godine. Žive jeto, u slogi i zdravlje ji još uvik dobro služi. Sve njim je dobro, samo kažu, fale njim bunjevački divani i okupljanja, ko što je to kadgod bilo. A mi smo ji, kažu nam na rastanku, baš razgalili!

Suzana Kujundžić - Ostojić

JOŠ KOJA RIČ O BOŽIĆU – ANA VOJNIĆ IZ ĐURĐINA

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Unamiri da se podsitimo na proslavu Božića iz raniji godina, put nas je odveo u Đurđin, di nam Ana Vojnić (68), snaš Anica kako je komšije zovu, vraćajuć se svom ditinjstvu i mladosti, pripovida o proslavi Božića u to vrime:

- Još na svetu Lucu, divicu i mučenicu koja je zbog vire u Isusa bila mučena i ubijena i koja je zaštitnica ratara i bolesnika, posijalo se žito u čaše koje je za trinajst dana, koliko je ostalo do Božića, ozelenilo i tako se pomalo počelo s pripravljanjem za Božić. Na Badnji dan sva čeljad su ustajala dosta rano i jedni drugima čestitala Badnji dan. Domaćica je zakuvala tisto za pletene kolače od bilog brašna koje je sinoć unela u kujnu da bude mlako. Zakuva se s mlikom pa se ostavi da se kreće, a za to vrime se prave ukrasi od tista koji će se metnit na božićnjak. Pridveče domaćin donese slamu u ambetuš a dica je unose u sobu i rasporede. Dok se kuvala posna večera, na astal je prostrt bili čaršap, a na njeg u pročelje metnuta grana koju su kitile divojke jel cure. Ispod grane je nuz božićnjak raspoređeno ora, jabuka i čaša sa zrnjem žita. Bilo je tu i jaganjaca i anđela, mali Isus u jaslicama i slično.

Ana Vojnić na festivalu bunjevačkih ila u Bajmoku

Kad sva čeljad posida za astal, jedno dite donese zapaljenu sviću, čestita Badnje veče i ta svića se zabode u čašu s žitom. Svitlost sviće zapaljene u svakoj kući na Badnje veče simbol je rođenja Spasitelja, jel ko što se zna, njegov dolazak su najavljivali proroci i ljudi su ga željno očekivali četri hiljade godina da ji oslobodi od istočnog grija. Na to vrime podsićaju nas četri nedilje adventa kad se i svete mise služe još za mraka.

- Domaćica donese zdilu vruće čorbe grava zapržene s maslom, pa i ona čestita Badnje veče. Svi zajedno izmole Očenaš i počinje večera. Domaćin jednu jabuku rasiče na toliko strana koliko je članova familije za astalom, pa se ta jabuka, orasi i bili luk umaču u med. Odrasli piju i malo zamedljane rakije. Posli tog se ide gra s pletenim kolačima, a iza tog riba pečena na maslu, nasuvo sa sirom, orasima jel makom, gube i kompot od suvog voća. Vrime do odlaska na ponoćnicu čeljad provode u veselju pivajuć svete božićne pisme. Dica su se sigrala i valjala na slami, a mladi, namaškarani da ji ne pripoznadu, odlazili su u vašange kod komšija da čestitaju Badnje veče i da uz šalu, svirku, pismu i igru prikrate vrime. Kad se vrate iz crkve s ponoćnice, josagu se davala rana, a na astal su doneta pača jel iza ponoći se nije više postilo. Te noći se najčešće spavalo na slami. Sutradan se išlo u crkvu, žene i dica na prvu, a muškarci i mlađarija na drugu, Veliku misu.

Na pitanje šta je u današnje vrime ostalo od stari običaja, naša sagovornica kaže:

- Ostalo je dosta tog, al mi se čini da su onda božićni blagdani proslavljani istina skromnije, al s više radosti i veselja. Sad se slama ritko unesiva u sobe, a grana se kiti skupim ukrasima, kuglama i sijalicama. Sve se nadmeću čija će bit lipše nakićena. A kadgod na nju su povišani salonski šećeri, bumburki, ruže i drugi ukrasi od krep papira. Sad se za Božić prave torte, a mi smo kadgod pekli sitne kolače, sušene pogače s makom, orasima i suvim grožđem, arbanske listove, gurablice, kiflice i drugo. Mož se čut da ljudi jedni drugima čestitaju Božić, a kadgod se čestito Badnji dan, sutradan prvi dan Božića i Isusovo porođenje, pa onda drugi dan Božića i Sveti Stipan, pa treći dan Božića i Sveti Ivan. Odgovaralo se sa: „Vi (jel ti) živi i zdravi bili“ – podsitila nas je na ovaj stari običaj naša sagovornica Ana Vojnić iz Đurđina.

G. D.

KRATKA PRIPOVITKA

O DUGAČKOM ŽIVOTU

Doma Tumbas (86) rođena je na Vermešovom salašu kod Male Baje. U ditinjstvu je čuvala guske i svinje, a posli, ko najstarija od dice, radila je s konjima. U kolo je počela ić s osamnajst godina. Za Danču se udala 1947. godine kad je imala 29 godina, a momka su joj izabrali nana i baćo. On je kadgod radio u „Serumu“, a sad je penzioner. Od petero dice, troje je živi, imadu troje unučadi i dva praunučeta. Do prija tri godine snaš Doma se nosila bunjevački, ništa nije prikrajala, već je sva ruva, svilu, sefir i paju ostavila u šafuner nadajuć se da će ji kogod nosit. Drago joj je što joj se ćer Maca rado obuče u bunjevačko.

Sića se snaš Doma da se kadgod postilo sridom, petkom i subatom, a da se za Badnje veče ilo grava, ribe i guba, a kad se došlo s ponoćnice, pača. Ispod okićene grane baš nije bilo darova, već, šale radi, upakovane čutke i krumpir. Na zemlji je obavezno bila slama.

Sad živi u varoši, u Mačvanskoj ulici, al snaš Doma u duši pati za salašom koji je bio u Franciškovom šoru. Kad ode kod ćeri i zeta u Malu Bosnu na salaš, sićanja krenu i ona zaplače. Plače za teškim al, ipak, lipim životom, jel i siroma mož bit bogat u duši.

Marija Horvat

BOŽIĆNE PISME ZA DUŠU

Nedaleko od tavankutske crkve živi domaćica Lozika Skenderović (72), s čovikom Perom. Iako je duboko zagazila u treće životno doba, vrlo je vitalna. Zimske večeri provodi uz ručni rad i dodaje da joj nikad nije dosadno. U adventu je svako jutro išla na „zornicu“, jutarnju misu, a nediljom odlazi na misu po sata ranije i pridvodi u molitvi krunice. Odazove se uvik kad je zovu da kod mrca moli krunicu.

Malko smo zavirili u njezinu dušu dok nam je pripovidala o Božiću i običajima koje je ubardala i nosi u duši.

- Sićam se dobro Mikulaša, kad smo čistili obuću i mećali u pendžer. Mikulaš nam je donosio većinom ono što nam je bilo najpotribnije - čorape, olovke, pisanke i štaniclicu šećera (bombona). Znali smo da će ubrzo Božić, a njemu smo se mi dica zdravo radovali zbog kićenja grane i unošenja slame. Posli večere, u vrućoj sobi pivali smo svete pisme. Bilo je slučajeva kad se zbog vijavice jel visoki smetova nije moglo ić na ponoćnicu u Malu Bosnu u crkvu, već smo ponoć čekali kod kuće – kaže snaš Lozika.

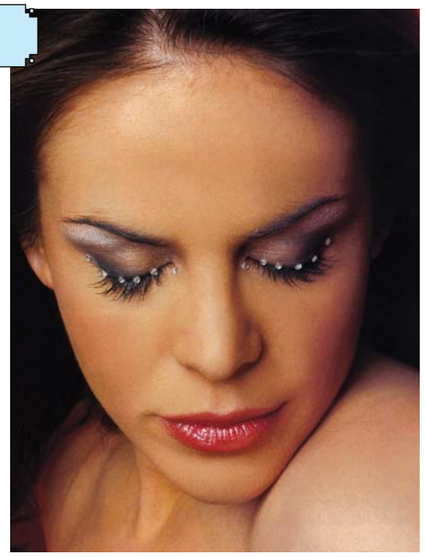
Zanimale su nas te božićne svete pisme i zamolili je da nam koju otpiva. Oma je uzela svetu knjigu „Velika duhovna manna“ iz 1908. godine Blaža Raića (Blaška Rajića) od 840 strana. „Oj Betleme gradu slavni od Boga“, „Stado pastiri kod betlemske ravne“, „Ajte braćo da idemo“, „Divica Marija Isusa povija“ nikoliko je naslova od većeg broja pisama koje nam je otpivala cile, jel samo dio, da nam dočara atmosferu Badnje večeri.

- Naš baćo je bio Stipan, pa su na prvi dan Božića uveče i na drugi dan Božića dolazili čestitari. U ono vrime bio je običaj da se pleten kolač ispeče i ćeri koja je te godine udata, a kolač joj je, uvezan najčešće u cicanu maramu jel veliku salvetu, donosila i rodbina na drugi dan Božića. Na Silvestera, kad se sustriju dvi godine, u ono vrime se nije išlo nikud već su svi ostajali kod kuće da zlo isprate sa starom a radost dočekaju s Novom godinom – završila je pripovitku Lozika Skenderović, simpatična i sposobna žena. Poželimo joj dobro zdravlje i da još dugo piva ove prilipe svete pisme.

Marija Horvat

Priprema: Snježana Luetić Vujić

BLJESAK NA VELIKOM (MARINSKOM) PRELU

Prelo je jedno od prilika u godini kada sofisticirane dame mogu da sijaju, blistaju i šljašte čak i u devojačkom maniru!

Manje ne znači više u praznično sezoni. Zato spremite crne haljine sa nizom šljokica oko vrata, sjajne gelove za telo i upadljive senke ua oči. Morate priznati da vam prija sve to bleštanje!

LICE

Nanesite na lice neki transparentni puder koji daje koži svež izgled. Mnogi proizvođači u svojoj paleti proizvoda imaju svetlucave pudere. To je isključivo noćni puder i na veštačkom svetlu daje koži jedva primetan sjaj. On može da izgleda veoma otmeno i elegantno.

Nemojte nanositi teške tečne pudere. Tokom slavlja će sigurno biti igre i skakanja, a samim tim i znoja, te će vam se koža lica sigurno vlažiti, što u kombinaciji sa tečnim puderom daje užasan efekat.

USNE

Saveti za usne su veoma različiti, od neutralnih tonova do braonkastih i crvenih.

Savršene crvene usne koje ćete povremeno vlažiti i davati im punoću nanošenjem sjaja izgledaju senzualno.

Najvažnije je, ipak, da se izgledom previše ne opterećujete tokom večeri, jer se onda nećete potpuno opustiti.

OČI

Oči treba da budu jako upadljive. Kada ruža nestane, oči ostaju u prvom planu. Boje su zaista različite, ali preporučuju se tamne nijanse sa istaknutim prelazima ka svetlucavim bojama uz liniju obrva.

Svetlucanje ispod obrva i na obrazima jako je zanimljiv detalj. Ali ako imate ozbiljniji broj godina, a samim tim i malo više bora, možda bi bilo bolje držati se podalje od sjaja ispod obrva.

RAZNOVRSNI SITNI KOLAČI

Pet varijanti od istog testa

Osnovno testo
80 gr maslaca
200 gr šećera
2 kesice vanilin šećera
1 jaje, malo soli, 1 kašika ulupane slatke pavlake
200 gr brašna

PRIPREMA

Penasto umutiti maslac sa šećerom i vanilin šećerom. Dodati jaje, so u ulupanu pavlaku. Zatim izmešati prašak za pecivo i brašno. Sve sastaviti uz stalno mešanje. Napraviti glatko testo, vaditi keks okruglog oblika i peći ga na 175 stepeni 10 minuta.

Keks sa kafom – dodati osnovnom testu 1 kašičicu kafe u prahu i ukrasiti keks kafom u zrnu

Keks sa kokosom – osnovnom testu dodati 75 gr kokos brašna

Keks sa čokoladom i kajsijom – dodati 10 g kakaa i ½ kašičice cimeta. Oblikovati kuglice, pritisnuti prstom udubljenje i ispeći ih. Po dva dela sastavljati pekmezom od kajsija.

Keks sa čokoladom i susamom – osnovnom testu dodati 10 g kakaa i 50 g naribane čokolade i oraha. Oblikovati kuglice, uvaljati ih u susam i peći.

Keks sa ovsenim pahuljicama – testu dodati 50 g suvog grožđa i 3 kašike pahuljica.

Priprema: Livija Tričko - Stantić

JOSIP MARKOVIĆ JE PUNO DOPRINEO NAŠOJ ODBOJCI, A TO SE I NAGRAĐUJE

PRIZNANJE ZA ŽIVOTNO DELO!

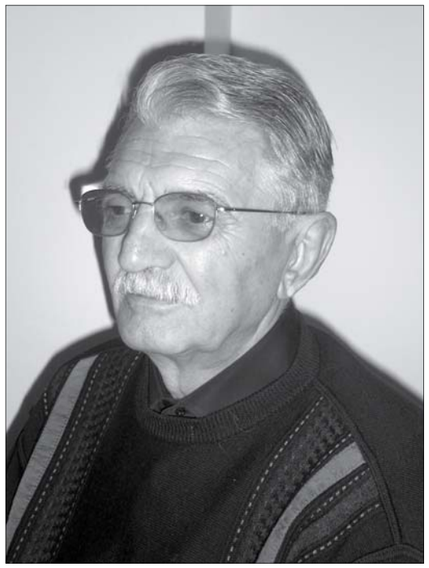
Josip Marković, ili čika Josa kako ga zovu devojke iz kluba, doživotni počasni predsednik ženskog odbojkaškog kluba Spartak, krajem prošle godine u Subotici je dobio priznanje koje malo ljudi «poseduju», a to je Pokrajinska nagrada za životno delo Jovan Mikić Spartak. Slavlju tu nije bio kraj, dodeljena je još jedna nagrada koja je usko povezana sa njim. Ženski odbojkaški klub Spartak je takođe primio «Spartakovu» nagradu za dosada postignute rezultate, koji su, naravno, izvanredni.

Otkud vi u sportu, a prvenstveno u odbojci?

Od 1947. do 1953. godine igrao sam fudbal u subotičkim klubovima «Metalac» i «Zvezda» (sadašnja Bačka) ali zbog povrede morao sam napustiti ovaj sport. Uskoro sam počeo da radim u „Pioniru“, da bih kasnije od 1962. do 1964. godine radio i kao generalni sekretar fudbalskog kluba «Bačka». Nakon toga, predsednik FK „Spartak“ Mirko Ivić angažovao me je u izvršni odbor ovog kluba i tu ostajem do 1966. godine, kada odlazim u boks klub „Spartak“ gde sam ostao dve godine. I nakon toga, 1968. godine, prelazim na sportski rad u odbojkaški klub Spartak. Klub je dugo vremena funkcionisao kao muški i ženski, međutim 1990. dolazi do razdvajanja i tada ostajem u ŽOK „Spartak“.

Gospodin Marković je dugi niz godina bio predsednik ovog kluba nakon čega mu je dodeljena počasna funkcija - doživotni predsednik ŽOK „Spartak“.

Za ovaj dugi niz godina sportskog života, najviše je vremena proveo u odbojci. Do pre nekoliko godina bio je predsednik ŽOK „Spartak“, u dva mandata predsednik odbojkaškog saveza Vojvodine, u dva mandata generalni sekretar odbojkaškog saveza Srbije, 12 godina član predsedništva odbojkaškog saveza Jugoslavije, u dva mandata predsednik udruženja klubova prvih saveznih liga čiji je i

sadašnji član predsedništva. Bio je i član predsedništva sportskog saveza Subotice i član predsedništva sportskog društva Spartak.

Zahvaljujući ovim funkcijama i delima u odbojci, dobio je razna priznanja kao što su:

Nagrada odbojkaškog saveza Jugoslavije i Vojvodine za uspešnu organizaciju Kupa Republika i Pokrajina koji se u to vreme održavao svake godine, a Subotica je bila četiri godine zaredom domaćin tog takmičenja. Godine 2005. dobio je nagradu odbojkaškog saveza Vojvodine za unapređenje odbojkaškog sporta u Pokrajini, a nedavno je dobio priznanje kao član sa najdužim stažom u odbojkaškoj organizaciji Pokrajine.

Veoma je ponosan jer mu je uručeno najveće priznanje sportskog društva Jovan Mikić Spartak- „Trofej Jovan Mikić Spartak“. Do sada je podeljeno oko 20 ovakvih trofeja. Treba spomenuti i priznanje «Ključ grada» koje mu je uručeno 1995. godine od strane Sportskog društva Spartak.

Kada pričamo o vašem životu i sportu, šta bismo mogli izdvojiti?

U životu imam tri ljubavi: porodica, rad (posao) i sport. Sve što sam postigao, postigao sam zahvaljujući velikom razumevanju moje porodice koja se takođe bavila sportom (supruga Marija je igrala hokej na travi, ćerka Sonja odbojku - 86 puta je igrala u reprezentaciji velike Jugoslavije, sin Lazar je bio odbojkaš u „Spartaku“ i kao najmlađi član ekipe je 1986. godine zajedno sa ekipom osvojio prvenstvo Jugoslavije i treće mesto u kupu Evrope. Bio je šest - sedam godina kapiten muške ekipe „Spartaka“. Unučići su takođe vezani za sport-devojčice za odbojku, a muški deo za košarku).

Postoji razlika - tada i sada. U ono vreme se više igralo srcem, manje se treniralo i više se družilo van terena. Pored škole i treninga imalo se više slobodnog vremena, koje se iskoristilo za druženja. Vreme nameće svoje, zahtevi za treninge su veći. Ranije se treniralo tri do četiri puta nedeljno, a sada dva puta dnevno. Drago mi je što je za vreme mog rada u sportu dosta sportista, sem neke sportske slave, dobilo i nešto drugo, možda još vrednije... završili su fakultete i danas sa ponosom možemo reći da iz tih generacija imamo lekare, inžinjere, pravnike, ekonomiste...

Na kraju našeg razgovora čika Josa je dodao da bi voleo da njegov rad i dobijena priznanja drugima budu podstrek da se bave sportom, da budu sportski radnici, da pomognu mladim devojkama i momcima, jer njima je sada potrebna stručna pomoć, a kasnije će biti i priznanja i nagrada.

(nastavak sa 7. str.)

Slična odeljenja sa istom svrhom, otvorena su u Subotici, Somboru, Sremskoj Mitrovici, Kikindi i Pančevu, tako da je zdravstvo na području pokrajine Vojvodine pripremljeno za eventualne slučajeve pojave infektivne bolesti od koje strepe ljudi.

Zajednički u korist svih građana

Intenzivirana je pronatalitetna politika Izvršnog veća, koja je podržana kampanjom pod nazivom „Bebe nam fale“. Zbog alarmantne demografske slike Vojvodine, u kojoj se broj stanovnika godišnje smanji za oko osam hiljada, od 1. oktobra 2005. godine, svi roditelji prvorođenog deteta u Vojvodini dobijaju 30 hiljada dinara jednokratne pomoći. Novac za pomoć obezbeđen je u pokrajinskom budžetu.

Ostvarivanju ravnopravnog položaja nacionalnih zajednica u Vojvodini posvećivana je velika pažnja, jer se nacionalna i kulturna raznolikost uvažava kao prednost zajedničkog života. U 2006. godini osnovan je Pokrajinski savet nacionalnih manjina. Stalna i veoma uspešna saradnja sa predstavnicima nacionalnih saveta nacionalnih manjina u Vojvodini dobila je institucionalni okvir i, time, mogućnost za njeno značajnije unapređenje. Osnivanjem Saveta stvoreni su uslovi za partnerski odnos i zajednički rad vlasti i predstavnika manjina na unapređenju njihovog položaja i zaštiti njihovih posebnosti.

Solidarnost Vojvođana ugrađena je u politiku Pokrajinske vlade. Predsednik Izvršnog veća Vojvodine mr Bojan Pajtić i gradonačelnik Beograda Nenad Bogdanović uručili su ključeve vlasnicima 18 stanova novoizgrađene zgrade u Jaši Tomiću, koju su meštani popularno nazvali „Beograđanka“. Izvršno veće Vojvodine je, u protekle dve godine, uložilo više od 150 miliona dinara u opštinu Sečanj, čije je stanovništvo nastradalo u poplavama 2005. godine, posle izlivanja reke Tamiš. Za „Beograđanku“, Izvršno veće je uložilo tri miliona dinara, obezbedivši i pomoć u građevinskom materijalu. Kao svoj doprinos u pružanju pomoći stanovništvu u postradalom području, Fond za razvoj Vojvodine je obezbedio beskamatne kredite privrednicima iz Sečnja, Međe i Jaše Tomića.

Predsednik Izvršnog veća Vojvodine mr Bojan Pajtić i direktor Narodne kancelarije predsednika Republike Dragan Đilas, na nedavnoj svečanosti, obeležili su početak radova na izgradnji dečjeg obdaništa u Štrpcima. Izvršno veće AP Vojvodine učestvovaće u finansiranju izgradnje obdaništa sa 1,5 miliona dinara, a pomoći će i radove na obnovi manastira Visoki Dečani, kao što je pomagalo prilikom popravki mnogih sakralnih objekata u Vojvodini.

Rad na evropskim vrednostima

Izvršno veće Vojvodine pokrenulo je obnovu zadužbine Tekelijanum u Budimpešti. Radovi na rekonstrukciji započeti su u aprilu 2006. godine. Članovi Pokrajinske vlade odlučili su da Pokrajina uloži sredstva u obnovu ove kulturne institucije, u želji da Tekelijanum opet bude centar okupljanja mladih iz Vojvodine i Srbije. Projektom je predviđeno da se obnove internat i svečana sala, što će privući omladinu iz Vojvodine i Srbije da, kao nekada, dolazi u Budimpeštu. Tokom naredne godine, očekuje se dolazak prvih gostiju iz naše zemlje. Svi gosti Tekelijanuma biće dobrodošli, bez obzira na svoj jezik, veroispovest ili nacionalnost, što će stvoriti ambijent za druženje i upoznavanje sa vršnjacima drugih nacionalnosti. U prihvatanju evropskih vrednosti, Pokrajinska vlada vidi budućnost Vojvodine i Srbije.

U protekle dve godine mandata, članovi Izvršnog veća Vojvodine ostvarivali su redovne i sadržajne kontakte sa ljudima u opštinama i lokalnim zajednicama. Predsednik Izvršnog veća AP Vojvodine, sa saradnicima, bio je u više od 400 radnih poseta institucijama, preduzećima, organizacijama i lokalnim samoupravama u Vojvodini. Svi pokrajinski sekretari, takođe su često boravili u svim krajevima Vojvodine, rešavajući probleme iz svojih resora.

Vojvođanska administracija učinjena je najštedljivijom u državi. Ukinuta je reprezentacija, a za funkcionere više nema stambenih kredita

Položaj Vojvodine u Evroregiji Dunav-Kriš-Moriš-Tamiš potvrđen je kao stabilan i plodotvoran. Vojvodini je povereno da predsedava Evroregijom

U toku je izrada studije izvodljivosti za industrijske parkove u Novom Sadu, Subotici i Somboru, kao i za uspostavljanje partnerstva sa parkom Heliport u Kečkemetu, u Mađarskoj

Izvršno veće stoji iza akcionog plana „Voda Vojvodine“ za čišćenje Velikog bačkog kanala, na najugroženijoj deonici dugoj 20 kilometara, od Crvenke do Srbobrana, preko Kule i Vrbasa

Ustanovljenjem i dodelom sertifikata „Najbolje iz Vojvodine“, Pokrajinska vlada pokazala je primer poželjnog ekonomskog patriotizma

Uz presudan doprinos budžeta Vojvodine, završeno je novo porodilište u Novom Sadu, jedno od najmodernijih porodilišta u Evropi

Pokrajinska vlada je zaslužna što je Klinički centar u Novom Sadu dobio angio–salu poslednje generacije i najsavremeniji CT skener na Balkanu. Takvih uređaja u Evropi ima samo pedeset

Intenzivirana je pronatalitetna politika Izvršnog veća, podržana kampanjom pod nazivom „Bebe nam fale“

U opštinu Sečanj, nastradalu u poplavama 2005. godine, uloženo je više od 150 miliona dinara. Fond za razvoj Vojvodine obezbedio je beskamatne kredite privrednicima iz Sečnja, Međe i Jaše Tomića

Pokrenuta je obnova zadužbine Tekelijanum u Budimpešti. Rekonstrukcija je počela u aprilu 2006. godine

Vojvođani to rade drukčije

KUP TOLERANCIJE

Izvršno veće Vojvodine pokrenulo je višeslojnu akciju pod nazivom “Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini”. Oživotvorenje kompleksnog projekta, sastavljenog od sedam potprojekata, treba da unapredi atmosferu međunacionalnog uvažavanja i jačanje poverenja među građanima Vojvodine, pre svega među mladima. U februaru 2005. godine, organizovan je „Kup tolerancije“ za preko četiri hiljade učenika iz 98 osnovnih i srednjih škola u Vojvodini. Regionalna sportska takmičenja odvijala su se u Zrenjaninu, Sremskoj Mitrovici, Bačkoj Topoli, Somboru i u Subotici.

Nakon toga, odvijali su se i drugi interesantni događaji, na čiji sadržaj upućuju nazivi akcija: „Kviz takmičenje – Koliko se poznajemo?“, „Izložba – Živeti zajedno“, “Medijska kampanja multikulturalizma u Vojvodini”, “Interetnička komunikacija putem medija”, “Zipa ekipa” i “Povratak dobrim poslovnim običajima”. Više od 100 hiljada mladih Vojvođana uključilo se u manifestacije. Ostvarena je saradnja sa pokrajinskim i opštinskim kulturnim i naučnim institucijama, školama, nevladinim organizacijama, medijskim kućama, privrednim preduzećima iz Vojvodine. U drugoj fazi projekta (2006/2007. godine), očekuje se učešće više 200 hiljada građana Vojvodine.

Pokrajinska vlada u medijima

PRIZNANJE NOVINARA

Javnost rada se garantuje.

O velikom poslu, koji je obavila Pokrajinska vlada u protekle dve godine, posredno govori učinak Pokrajinskog sekretarijata za informacije. Iz njegovog press biroa najavljeno je više od 1.000 događaja, a napisano je 2.609 izveštaja i saopštenja o aktivnostima članova Veća. Organizovano je 135 konferencija za novinare. Sa sednica Izvršnog veća Vojvodine, pripremljeno je i emitovano više od 130 saopštenja za javnost sa informacijama o najvažnijim odlukama, zaključcima i programima. Regionalnim televizijskim i radijskim stanicama u Vojvodini, dostavljeno je 1.218 snimaka o različitim aktivnostima pokrajinskih organa. Televizijskim centrima na teritoriji Republike Srbije dostavljeno je još 396 snimaka.

O poslovima pokrajinskih vlasti izveštavalo je 29 novinskih izdanja i programi devet TV kuća. Samo u proteklih godinu dana, evidentirano je da je o radu pokrajinskih organa, u pisanim medijima objavljeno 9.388 priloga, od čega su 9.055 bili pozitivno intonirani napisi. U isto vreme, u elektronskim medijima objavljeno je 6.957 tv-priloga u trajanju od 262 sati, 16 minuta i 5 sekundi, a svih 6.871 prilog je imalo afirmativni sadržaj.

Odsustvo kritičkih tonova prema Pokrajinskoj vladi u javnim glasilima takođe je svojevrsna odlična ocena njenog učinka u protekle dve godine.

Pokrajina posluje kao dobar domaćin

BUDŽETSKE PARE ZA RAZVOJ I SOCIJALNA DAVANJA

Novac iz pokrajinske kase trošen je, pre svega, za podsticanje razvoja privrede i infrastrukture, za investiciona ulaganja u obrazovanju, kulturi i zdravstvu, za odbranu od poplava i za projekte od regionalnog i strateškog značaja za AP Vojvodinu.

Početkom decembra 2004. godine usvojen je rebalans pokrajinskog budžeta za 2004. godinu. Smanjena su planirana primanja za 580,6 miliona, pa je utvrđen obim od 15,75 milijardi dinara, jer je procenjeno da će biti smanjena primanja od prodaje subjekata privatizacije sa teritorije AP Vojvodine i da će biti povećana sredstva za zarade u institucijama obrazovanja.

Na osnovu Odluke o budžetu AP Vojvodine za 2005. godinu, pokrajinski budžet projektovan je u iznosu od 19,76 milijardi dinara, što je bilo povećanje od 26,12 odsto u odnosu na budžet za 2004. godinu. Sredstva namenjena za podsticanje razvoja privrede i infrastrukture, za investiciona ulaganja u obrazovanje i zdravstvo i za projekte od regionalnog i strateškog značaja za AP Vojvodinu, planirana su u iznosu od 2,76 milijardi dinara, dok je za socijalnu politiku planirano 237,50 miliona dinara.

Pokazalo se da je potrebno rebalansirati pokrajinski budžet za 2005. godinu. Obim povećan za 1,4 milijarde dinara, zbog projekcije većeg ostvarenja sredstava pokrajinskog budžeta, zbog obuhvatanja i raspoređivanja prenetih sredstava po završnom računu za prethodnu godinu. Rebalansom je planirano povećanje budžetskih sredstava prvenstveno za kapitalne rashode: za subvencionisanje Fonda za razvoj AP Vojvodine u iznosu od jedne milijarde dinara i za nabavku nove i zamenu dotrajale medicinske opreme zdravstvenim ustanovama na teritoriji Vojvodine, u iznosu od 505 miliona dinara. Planirana su i dodatna sredstva za socijalna davanja, u visini od 144,7 miliona dinara, pre svega za sprovođenje mera demografskog razvoja u Pokrajini (100,5 miliona dinara). Za saniranje šteta od poplava za područje Srednjo-banatskog okruga predviđen je iznos od 115 miliona dinara.

Sredinom 2005. godine, započeta je prva faza racionalizacije državne uprave. Kroz budžetski rebalans, obezbeđene su stimulativne otpremnine za odlazak u penziju, radi smanjenja opštih troškova uprave.

Pokrajinski budžet za 2006. godinu projektovan je u visini od 23,78 milijardi dinara. Kao i prethodnih godina, značajna sredstva planirana su za podsticanje razvoja privrede u Pokrajini, za ostvarivanje funkcije socijalne zaštite i za demografski razvoj. Za podsticanje razvoja privrede i infrastrukture, za investiciona ulaganja u obrazovanju, kulturi i zdravstvu, kao i za projekte od regionalnog i strateškog značaja za AP Vojvodinu, predviđeno je 3,17 milijardi dinara. Jedna milijarda dinara predviđena je za socijalna davanja, kao i za implementaciju demokratskih vrednosti u oblasti informisanja, ili multikulturalizma.

Već u maju 2006. godine, pokazalo se da je opet potrebno rebalansirati pokrajinski budžet. Budžet je najpre povećan za 2,35 milijardi dinara. Najveći deo tog novca namenjen je za razvoj i unapređenje zdravstva, poljoprivrede, privrede, obrazovanja, sporta, zaštite životne sredine i za razvoj lokalnih zajednica. Najveći deo novca planirano je da se potroši za kapitalna ulaganja u zdravstvu (milijarda dinara) i za sanaciju objekata za odbranu od poplava (150 miliona dinara).

Nove izmene i dopune Odluke o budžetu AP Vojvodine za 2006. godinu, usledile su septembra 2006. godine. Budžet je povećan za dodatnih 1,63 milijarde dinara, do iznosa od 27,8 milijardi dinara. Jaki razlozi su diktirali drugo po redu rebalansiranje budžeta Pokrajine u 2006. godini. Pre svega, za 830,53 miliona dinara povećana su transferna sredstva, koja se iz budžeta Republike prenose u budžet Pokrajine za plate zaposlenih u obrazovanju. Takođe su, za 750 miliona dinara, povećana planirana primanja od prodaje subjekata privatizacije sa teritorije AP Vojvodine, a ustanovljena je i potreba da se obezbedi 150 miliona dinara kao dogovoreno učešće Pokrajine u finansijskoj pomoći poljoprivrednim gazdinstvima za nabavku goriva i đubriva, u visini od pet hiljada dinara po hektaru obradive površine.

Uvećani prihodi od privatizacije raspoređeni su Fondu za razvoj AP Vojvodine i Garancijskom fondu AP Vojvodine, zatim za učešće AP Vojvodine u finansijskoj pomoći registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima za nabavku goriva i đubriva za jesenju setvu i za programe u privredi, za nove tehnologije i programe u urbanizmu. Istovremeno, uz racionalizaciju rashoda opšteg karaktera, smanjeni su rashodi za zaposlene i izdaci za stambene kredite.

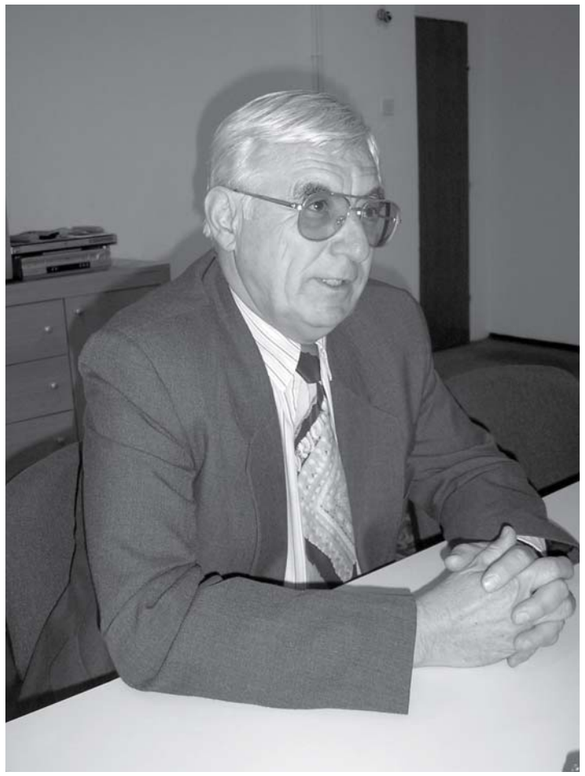
MARKO MARJANUŠIĆ JE ZA OKO ČETIRI DECENIJE NA HILJADE MLADIH NAUČIO FOLKLORU

IGROM I DO ZLATNOG PRESTOLA

Među Marjanušićevim učenicima bila su i danas poznata imena koja su po njegovim rečima prevazišla učitelja, poput Natalije (Vujić) Marković i Stevana Tonkovića Pipuša.

Talenat, predanost i ljubav prema folkloru Marku Marjanušiću uzvratili su višestruko. Zahvaljujući igri on je obišao oko 20 zemalja sveta, hodao po persijskim tepisima u Teheranu za vreme vladavine čuvenog šaha Reze Pahlavia, video zlatan presto težak 360 kilograma, upoznao mnoge gradove, njihove kulture, običaje, ljude. On je za oko četiri decenije bavljenja folklorom na hiljade mladih naučio da igraju, a među njegovim učenicima su bila i danas poznata imena poput Natalije (Vujić) Marković i Stevana Tonkovića – Pipuša.

- Oni su kod mene počinjali, učili, naučili i mogu reći da su me i prevazišli. Pipuš je izdao i knjigu, a ja sam bio recenzent. Pokušavao sam i ja da uradim svoju, ali zbog visoke samokritičnosti odustao sam od toga. Važno je ipak da je folklor decenijama bio moj način života. Zavoleo sam ga još u osnovnoj školi i vrlo brzo od učenika postao sam učitelj. Logično, najviše sam se bavio bunjevačkim igrama. Kada sam bio mlad koreograf, strogo sam se držao svega onoga što su mene naučili. Kasnije, proširujući svoja saznanja, shvatio sam da je folklor jedna heterogena oblast i da su narodne igre toliko izmešane da je teško proceniti ko je na koga i kada uticao. Kada se prikupe saznanja, shvati se da treba biti tolerantan, a ja sam to tokom svih ovih godina shvatio – kaže Marjanušić.

Koreografije stigle i do Irana

U deset kulturno - umetničkih društava u kojima je radio kao učitelj folklora Marjanušić je postavio mnogo koreografija od kojih su neke i sada žive.

- Moje koreografije su se pojavile čak i u Teheranu, glavnom gradu Irana, kada smo svojevremeno sa KUD „Mladost“ tamo putovali i gde smo boravili 20 dana. Mislim da je to najdalje dokle su one otišle – priča Marjanušić. - U „Mladosti“ sam počeo da se bavim gimnastikom i folklorom, ali sam shvatio da kao gimnastičar moram biti jako dobar da uđem u neku reprezentaciju pa da obilazim svet. Međutim, sa folklorom sam obišao oko dvadesetak zemalja, što ni u kom slučaju ne bih mogao sebi da priuštim da se nisam time bavio.

A ono na šta je ponosan Marjanušić, i za šta je ove godine stiglo i priznanje - zlatna plaketa- je rad sa slušno oštećenima.

- Pre 35 godina došli su iz KUD „Bosa Milićević“ pri Savezu gluvih i nagluvih u KUD „Mladost“ i tražili da neko dođe i pripremi ih za njihov festival. Bio sam skeptičan jer se radi o ljudima sa hendikepom. Ipak sam otišao i video da i to može, jer realno gledajući i kod čujućih ima onih koji nemaju osećaj za ritam jer nemaju sluha. Kod gluvonemih je problem jasan, ali imaju osećaj za ritam. Velikom upornošću i radom napravio sam selekciju i naučio ih tako da smo na Festivalu gluvih 1969. nastupili među 5.000 učesnika. Na tom Festivalu bili smo izabrani da predstavljamo Jugoslaviju na svetskom prvenstvu gluvih u Parizu – ponosan je Marjanušić.

Prolazile su godine, a on je u svakoj od njih planirao da odustane ali to nije uspeo ni do danas. Ove godine

IGROM DO RAVNOPRAVNOSTI

Mnogi me pitaju šta mi je najdraže - koja priznanja, plakete. Za mene je ipak najveće zadovoljstvo kada ljude oštećenog sluha naučim da igraju do mere da se osećaju ravnopravni sa ljudima koji čuju. To je za njih velika stvar, jer ih nisam učio samo igre za scenu. Naučio sam ih pored toga i sve igre koje se kod nas igraju - recimo na svadbi, nekom banketu, plesu i slično. Njima to vraća samopouzdanje i pričinjava im ogromnu radost – priznaje Marko Marjanušić.

su na 30. jubilarnom Festivalu gluvih i nagluvih Srbije u konkurenciji folklora osvojili drugo mesto. To je i najveća smotra danas na nivou republike. Marjanušić je za tridesetogodišnji rad sa slušno oštećenim licima na kulturno - umetničkom stvaralaštvu dobio priznanje.

Mnogo sretnih, naučenih da plešu

- Folklor mi je postao način življenja i to je nešto bez čega nisam mogao. Osim nezaboravnih putovanja, bavljenje folklorom verovatno me je i oblikovalo kao društvenu ličnost sa širokim vidicima, naučenu na timski rad. Zato smatram da bi roditelji svoju decu trebali da usmeravaju i upisuju u kulturno-umetnička društva jer možda baš u njihovom detetu „čuči“ talenat koji će mu obezbediti da vidi svet – smatra Marjanušić.

Marjanušić je igrama i plesu naučio i stotine ljudi u poznim godinama koji su u životu propustili priliku da to nauče u mladosti.

- Učio sam ih od bečkog valcera do mađarskog čardaša. Reakcije tih ljudi bile su zaista začuđujuće. Mnogi od njih su mi dolazili i zahvaljivali se u smislu da im je život sada mnogo bogatiji, da im je vraćeno samopouzdanje. Primećujem da su neki moji učenici nastavili mojim stopama i da sada organizuju škole rekreativnog plesa čiji sam bio začetnik pre više od jedne decenije – dodaje Marjanušić.

T. D.

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: velemajstor Nikola Sedlak

USPEH SRPSKIH ŠAHISTA NA TURNIRIMA U HRVATSKOJ

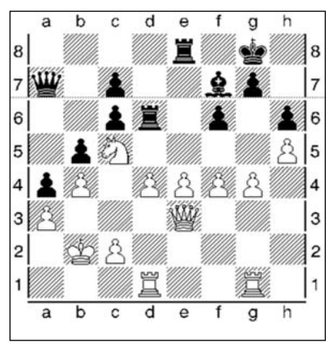
Kraj 2006. godine u Hrvatskoj obeležilo je tradicionalno otvoreno međunarodno prvenstvo Hrvatske koje se održalo u Zadru od 11.12-17.12.Turnir u Zadru krasi sjajna organizacija,uslovi za igru kao i hotelski smeštaj što deluje motivaciono na šahiste. Na glavnom i najjačem turniru učestvovalo je 44 igrača iz raznih evropskih zemalja.To je ujedno i najjači open u Hrvatskoj uz Open Županju jer pravo učešća na glavnom turniru imaju igrači sa rejtingom 2300 i više što garantuje kvalitetan sastav. Zasluženo prvo mesto osvojio je novosadski velemajstor Aleksandar Kovačević sa 6,5 poena iz 9 partija (4 pobede i 5 remija).Od 2-5 mesta podelili su velemajstor Bojan Kurajica(BIH),velemajstor Nikola Sedlak(SCG),velemajstor Ognjen Cvitan(HRV) i velemajstor Ante Brkić(HRV) sa 6 poena.Od 6-12 mesta sa 5,5 poena podelili su internacionalni majsor Tadej Sakelšek(SLO),velemajstor Dragiša Blagojević(SCG),internacionalni majstor Matej Šebenik(SLO),internacionalni majstor Ante Šarić(HRV),internacionalni majstor Markus Ragger(AUT),velemajstor Nenad Ferčec(HRV) i internacionalni majstor Pavel Dimitrov(BUL) itd. Raduje činjenica da su naši velemajstori zaradili nove rejting poene,Aleksandar Kovačević 13 i Nikola Sedlak 4 rejting poena.

Ubrzo nakon turnira u Zadru početkom nove godine od 3.1-9.1.2007. odigrao se 13. tradicionalni međunarodni šahovski festival Vukovarsko-Srijemske zupanije pod nazivom Open Zupanja 2007. Održana su 3 turnira i to A open gde su učestvovali samo igrači sa rejtingom 2300 i više,B turnir gde su igrali igrači sa rejtingom do 2300 i zenski turnir. Na A turniru učestvovalo je 26 igrača a prvo mesto sa 7 poena iz 9 partija osvojio je velemajstor Nikola Sedlak(5 pobeda i 4 remija).Velemajstor Ivan Ivanišević(SRB) je zauzeo drugo mesto sa 6,5 poena.Treće mesto sa 6 poena podelili su velemajstori Borki Predojević i Miloš Perunović.Mladi hrvatski velemajstor Ante Brkić zauzeo je 5 mesto sa 5,5 poena.Od 6-11 mesta podelili su velemajstor Ivan Zaja(HRV),internacionalni majtsor Pavel Dimitrov (BUL),fide majstor Miloš Pavlović(SRB),velemajstor Nenad Ferčec(HRV),internacionalni majstor Danilo Milanović(SRB) i Davor Rogić(HRV) itd. Turnir je bio veoma borben i bilo je neizvesno skoro sve do samog kraja.I na ovom turniru igrači iz Srbije su profitirali što se rejtinga tiče.Nikola Sedlak je osvojio 18 poena,Ivan Ivanišević 7 i Miloš Perunović 8 poena.Naš fide majstor Miroslav Mihalj na B turniru je osvojio drugo mesto ,dok je Drljević Ljilja osvojila prvo mesto na ženskom turniru.Sve u svemu ova nova godina počela je veoma uspešno za naše šahiste i bilo bi dobro da se i ubuduće ponave ovakvi uspesi.

Prikazaću odlučujuću partiju iz 9 kola protiv Miloša Pavlovića koju sam morao dobiti da bih sam osvojio prvo mesto.Partija je odigrana u pozicionom stilu gde protivniku nisam dao ni najmanju šansu.

Sedlak, Nikola - Pavlović, Miloš [C65]
Županja 2007.
[Sedlak, Nikola]

1.e4 e5 2.♘f3 ♘c6 3.♗b5 ♘f6 Ovo su uvodni potezi u Berlinskoj varijanti Španske odbrane. **4.d3 ♗c5 5.♗xc6** Beli se svesno odriče lovačkog para radi bolje pešačke strukture. **5...dxc6 6.h3** [Ne ide 6.♘xe5 zbog 6...♕d4] **6...h6 7.♕e2 ♕e7 8.♘bd2 0-0?** Crni je trebao pričekati sa rokadom dok beli prvi ne rokira.Ovako crni daje belome šansu da započne akciju sa g4 pošto je crni oslabio položaj oko kralja potezom h6. **9.♘c4 ♗d6 10.g4!** Posle ovog poteza jasno je da će beli rokirati na veliku stranu. **10...♘d7 11.h4 ♘c5 12.♖g1 ♘e6 13.♗e3** [Ne bi valjalo 13.♘cxe5 zbog 13...♗xe5 14.♘xe5 ♘d4 i pao bi beli konj.] **13...♘f4** iznuđeno jer visi pešak na e5. **14.♗xf4 exf4 15.0-0-0** Beli je postigao značajnu prednost jer ima bolju strukturu,u ovom tipu pozicije skakači su jači od lovaca i crni ima slabog pešaka na f4. **15...b5 16.♘xd6 ♕xd6** [Iznuđen potez jer na 16...cxd6 sledi 17.♕d2 i pada pešak na f4.] **17.h5 f6** sprečava g5 **18.♘h4 ♗e6 19.♘f5 ♕b4 20.a3 ♕a4 21.♕d2** Odličan potez sa kojim se sprečava kontraigra protivnika na daminom krilu. **21...♖f7 22.♕c3 ♗d7 23.♕c5 ♖e8 24.f3 ♕a6 25.d4** Crni je lišen kontraigre i sva bitna polja su mu oduzeta. **25...♗e6 26.♘h4** Sada beli osvaja f4 pešaka posle čega je partija rešena. **26...♗c4 27.b3 ♗e6 28.♔b2 ♖d7 29.♘g6 ♗f7 30.♘xf4 ♕b7 31.♘d3!** Odličan potez. Skakač se prebacuje na polje c5. **31...a5 32.♕c3 ♖d6 33.♘c5 ♕b6 34.♕e3 ♕a7 35.f4 a4 36.b4** 1-0

Zaštita jabuke

Vreme primene/ faza razvoja	Namena	Preparat	Doza/ koncetracija
Otvaranje pupoljaka	plamenjača, čađava krastavost	**Bakarni oksihlorid 50** +	0,5%
	vaši, mrazovci, smotavci	**Galmin** +	1%
		Cipkord 20 EC	0,03%
Mišje uši (početak aprila)	plamenjača, čađava krastavost	**Cuprozin 35 WP** +	0,35%
	pepelnica	**Thiowit Jet 80 WG** +	0,5%
	cvetojed, vaši, smotavac pokožice	**Talstar 10 EC**	0,05%
Roze pupoljak (sredina aprila)	čađava krastavost	**Mankogal 80** +	0,25%
	pepelnica	**Anvil** +	0,05%
	cvetojed, grinje	**Cimogal**	0,15%
Početak cvetanja	čađava krastavost	**Dakoflo** +	0,25%
	pepelnica	**Anvil** +	0,05%
	cvetojed, grinje, rutava buba	**Talstar 10 EC**	0,05%
Cvetanje (kraj aprila)		*	
Precvetavanje prvo prskanje posle cvetanja (početak maja)	čađava krastavost	**Mankogal 80** +	0,25%
	pepelnica	**Anvil** +	0,05%
	grinje, vaši	**Abastate + Nu Film 17**	0,07% + 0,15%
Plod veličine lešnika 20 dana posle cvetanja (sredina maja)	čađava krastavost	**Dakoflo** +	0,3%
	pepelnica	**Akord** +	0,07%
	miner, grinje, vaši, smotavac	**Cimogal**	0,15%
Plod veličine oraha (kraj maja)	čađava krastavost	**Dakoflo** +	0,3%
	pepelnica	**Akord** +	0,07%
	lisni miner i grinje, vaši, smotavac	**Dimetogal**	0,15%
Četvrto prskanje posle cvetanja (prva dekada juna)	čađava krastavost	**Mankogal 80** +	0,25%
	pepelnica	**Akord** +	0,07%
	smotavac	**Fury (Konzul **)**	0,015% (0,1%)

Piše: dr Andrija Peić

ZAŠTITA JABUČASTOG VOĆA

U dosadašnjem razvoju struke, voćari su primenjivali različite metode zaštite koje su bazirale na meteorološko-klimatskim uslovima i stečenim iskustvima.

Kalendarska metoda se zasnivala na vikovnim iskustvima o saznanju na pojedine datume, kada se smatralo optimalnim vremenom za tretiranje. Ova metoda je davala dilimične rezultate jel je u pojedinim godinama dolazilo do potpunog podbačaja.

Prateći razvoj biljaka i njihovu ositljivost na bolesti i štetočine razvijena je fenološka metoda zaštite al i ona nije dala zadovoljavajuće rezultate.

Sveobuhvatnim proučavanjem prirode parazita i štetočina, njevog životnog ciklusa te primenom preparata i utvrđivanjem efikasnosti, došlo se do saznanja kako na najbolji način zaštitit jabučasto voće od bolesti i štetočina.

Jedno od rišenja je slideće:

Vreme primene/ faza razvoja	Namena	Preparat	Doza/ koncetracija
Peto prskanje posle cvetanja (druga dekada juna)	čađava krastavost	**Dakoflo** +	0,25%
	pepelnica	**Anvil** +	0,05%
	smotavac	**Abastate + Nu Film 17**	0,07% + 0,15%
Šesto posle cvetanja (treća dekada juna)	čađava krastavost	**Dakoflo** +	0,3%
	pepelnica	**Galofungin** +	0,05%
	grinje, vaši, smotavac	**Abastate + Nu Film 17**	0,07% + 0,15%
Sedmo posle cvetanja (prva polovina jula)	čađava krastavost	**Mankogal 80** +	0,25%
	smotavac, vaši	**Dimetogal**	0,15%
Osmo posle cvetanja (druga polovina jula)	čađava krastavost	**Mankogal 80** +	0,25%
	smotavac, vaši	**Fenitrotion 50 EC**	0,1%
Deveto posle cvetanja (prva dekada avgusta)	čađava krastavost	**Benfungin** +	0,1%
	smotavac, vaši	**Talstar 10 EC**	0,05%
Deseto posle cvetanja (treća dekada avgusta)	bolesti skladišta	**Galofungin** +	0,05%
	smotavac, grinje	**Actellic50**	0,1%

HOROSKOP ZA FEBRUAR

Priprema: Dragan Tovarišić

OVAN: Pozitivan trend koji vas prati donosi vam niz novih poslovno-finansijskih prilika, posebno na početku meseca, ali bez proverenih informacija ne možete očekivati veliki uspeh ili ozbiljniju saradnju. Ukažite voljenoj osobi znak pažnje, a ona će znati da vam uzvrati.

BIK: Delujete odlučno na poslovnom planu i postavljate stroge zahteve pred svoje saradnike, koji vam zameraju na stilu koji primenjujete, ali dobro je dok strategija koju primenjujete donosi pozitivne rezultate, naročito u finansijskom smislu. U ljubavi se nalazite u neskladu između ličnih želja i trenutnih mogućnosti.

BLIZANCI: Imate jako naglašenu energiju i želju da poboljšate svoj materijalni i finansijski status, ali biste ih trebali pravilno usmeriti jasnim definisanjem poslovnih ciljeva u dogovoru sa pouzdanim saradnicima. Na emotivnom planu težite avanturi, što će itekako pogoršati odnos sa trenutnim partnerom.

RAK: Taktika koju odnedavno vešto primenjujete predstavlja mudriji obrazac poslovnog ponašanja u odnosu na prethodni period, tako da ćete početkom meseca ostvariti bolje uslove rada i poboljšati svoja finansijska primanja. Emotivna veza u poslednje vreme predstavlja vašu intimnu sreću i najlepše zadovoljstvo, a taj trend se nastavlja.

LAV: Ambiciozni ste, elokventni i znate da vešto iskoristite svoje sposobnosti i različite poslovne formule kako biste došli do cilja, tako da imate sve predispozicije da realizujete poslovnu ponudu koja bi mogla uslediti početkom meseca. Verujte svojim osećanjima i sačuvajte pozitivnu orijentaciju u emotivnim odnosima.

DEVICA: Možete biti zadovoljni svojim poslovnim bilansom u poslednje vreme i poštovanjem koje uživate u krugu saradnika, koji će vas početkom meseca nagraditi za vaš trud i zalaganje. Nakon toga može uslediti novi posao koji ne zahteva preteran rad. Imate velike planove sa voljenom osobom s kojom ste pred pozitivnom prekretnicom.

VAGA: Imate dovoljno energije i želite da poboljšate svoj materijalni status, a pri tome delujete samouvereno i mudro pripremate novu poslovnu strategiju. Da ostvarite uspešne rezultate biće potrebno da prekoračite svoje dosadašnje standarde, u čemu ćete uspeti. Godiće vam emotivna naklonost voljene osobe i pažnja koju ćete dobijati.

ŠKORPIJA: Ambiciozni ste i pokušavate da ostvarite vodeću ulogu među saradnicima, ali će vam biti potrebna podrška nekog od njih da biste svoje namere ostvarili. Početkom meseca imaćete priliku da se dokažete pred ostalima dobrim uspostavljanjem novih poslovnih kontakata. Lakše nego inače uspevaćete da privučete pažnju voljene osobe.

STRELAC: Zbog loše koncentracije ili nedostatka vremena moguće su poslovne greške, koje ipak neće uzdrmati vaš profesionalni ugled, a sposobnost vašeg dobrog zapažanja i veština brzog prilagođavanja novim uslovima još će ga i popraviti početkom meseca. Budite dovoljno iskreni i pazite da ne povredite osećanja voljene osobe.

JARAC: Imate odlične ideje, a početkom meseca imaćete i priliku da dokažete svoje profesionalne sposobnosti u društvu saradnika. Ukoliko uspete da se koncentrišete na svoje ciljeve i aktivno ispratite trend novih događaja dobri rezultati su zagarantovani. Razgovarajte iskreno sa voljenom osobom o zajedničkim problemima i tako ih rešite.

VODOLIJA: Ako vas poslovni saradnici ne shvataju na pravi način ili vas ograničavaju svojim sposobnostima, potražite efikasniji način izražavanja ili im poverite zadatke koje mogu odraditi, kako biste unapredili svoju poslovnu poziciju. Nemate razloga da komplikujete svoje ljubavne odnose ili da iskušavate poverenje partnera. Veran vam je.

RIBE: Predstoji vam niz izazovnih poslovnih prilika, na koje trebate odgovoriti visokim profesionalnim manirima, disciplinovanošću i odgovornošću. Možda će vam vaša okolina pokušati nametnuti nove poslovno-finansijske obaveze, zbog kojih se morate konsultovati sa stručnjacima. Priželjkivaćete više emotivne pažnje i nežnosti, koje ćete povremeno i dobijati

BUNJEVAČKE novine
Informativno - političko glasilo
Subotica, januar 2007. • Godina III Broj 19
Cena: 50 dinara

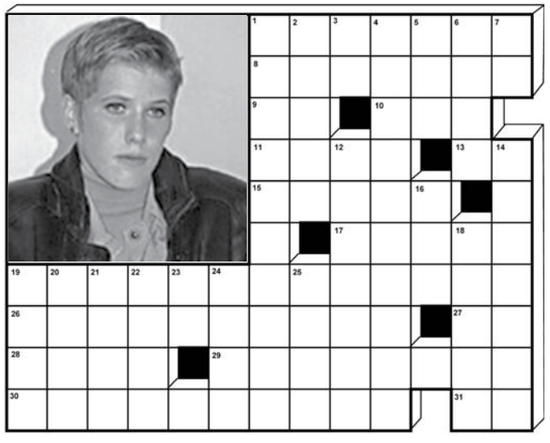
PRETPLATA ZA BUNJEVAČKE NOVINE

Godišnja: 420 dinara
Polugodišnja: 240 dinara

Plaćanje možete obaviti na naš tekući račun kod **BANKA INTESA broj 160-143270-73** sa naznakom za pretplatu.

Vaše podatke, prezime, ime i tačnu adresu zajedno sa uplatnicom možete poslati na našu adresu Trg cara Jovana Nenada 15/I 24000 Subotica ili sve lično doneti na istu adresu.

UKRŠTENE REČI

VODORAVNO: 1. Varijanta; 8. Španski fudbalski klub; 9. Auto-oznaka za Nikšić; 10. Bežanje; 11. Crtica u pisanju; 13. Šampion; 15. Vrsta biljke parazita; 17. Bezalkoholno piće (mn.); 19. **Ime i prezime atletičarke sa slike**; 26. Eksplozivna sredstva za detonaciju; 27. Auto-oznaka za Gnjilane; 28. Bilo kad; 29. Davaoci donacije; 30. Prevariti; 31. Izvršni komitet (skr.);

USPRAVNO: 1. Naprava za rashlađivanje; 2. Stanovnik severnih krajeva Zemlje; 3. Oznaka na receptima; 4. Zasliniti; 5. Vrsta zimske padavine; 6. Japanska tehnika relaksacije; 7. Hemijska oznaka za Aluminijum; 12. Pisani izveštaj; 14. Srećna osoba; 16. Prastanovnik Potisja; 18. Vrsta azijske životinje, tigrovi; 19. Vrhovno božanstvo u germanskoj mitologiji; 20. Aleksandar odmila; 21. Informativno-turistička agencija Srbije (skr.); 22. Najzdravije piće; 23. Nekadašnji skijaš, Hans; 24. Žensko ime; 25. Naelektrisane čestice.

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: otporan, skršena, pretvor, a, drama, glina, olo, lv, SRIĆAN BOŽIĆ, I, NOVA, GODINA, r, Elena, lateran, garavi, risina.

